

తెలుగు సరికాదు వాడికాదు

Sl. no: 162.

ఉల్లాచీ పరిణయ నాటకము

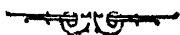

ఉద

లిఖకుతాలూకా భస్మమకుటూరుగ్రామ నివాసులగు

సంపన్న వేంకటగ్రామరాజు కవిత

రచియుంప బడినది.

మొదటికూర్పు — 500 పౌట

కస్తూరి శిష్యునికరి కవిగారిత

సుదర్శిని ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించబడియె.

సర్వాస్థైర్యం.

1915

ప రి క .

ఇచటకు సామీప్యనాటక సమాజములవారును, మరికొందరు నాటకరస శృతోల్లాసులును, వీలైనంత వరకూ, సంతృప్తిపొందేంతవరకూ పోజును అక్కడక్కడ సంగీతపువట్టులును గలుగునటుల జెప్ప వలయునని కోరగా, సంతకు ముగదరే నియ్యభిప్రాయము మదీయాంత రంగంబున బాడమి యుండుటచే నేనీ నాటకము రచించితి. నవరసజ్ఞులగు వార లిందెక్కడైననూ, నూరుగుణంబులలో నొక దోషంబుగాంచివను, చంగునకు పవిత్రులు కళలలో నొక కళంకంబు దూష్యంబుగా నటులనే, యిదియూ దూష్యంబుగాదని యూహింతురుగాక - తదితర దనులెట్లన్ననూ, హృదయకాఠిన్యములేక సిరసానహించువాడను. యిందుల కొందరు, హాస్యించని వారలందరూ రసహీనులేనాయని యాగ్రహింతురేమో - ఔననియనుటకు నేనమర్థుండ గానుగాని, పండితులు పరనిందశాయరని పెద్దలు వక్కాణింతురు—

ఆంధ్రరంగ స్థలమందలి సుప్రసిద్ధ నట శేఖరులును, వై. యన్. కే. వి. నాటక సమాజాధ్యక్షులును, సుదర్శినీ పత్రికకు సహాయ సంపాదకులును, నాకత్యంత మిత్రులును, నగు శ్రీయుత బామ్మగంటి కృష్ణమూర్తిగారీ నాటకమును ప్రదర్శనానుకూలముగ నుండునటుల సంస్కరించి, త్వరలోముద్రింపజేసి నాకు సహాయమొసంగినందులకు వారికే నాకృతజ్ఞతాపూర్వక పందనము లర్పించు చున్నాడను—

భట్లమకుటూరు, పొలమూరు పోష్టు, తణుకు తా॥ కృష్ణా.	ఇట్లు భాషా శేవకుడు
24—6—1915 నం॥రం	జనపనీని వెంకట్రామరాజు

—ఈ సాటకమునందు వచ్చు పాత్రీయ—

అర్జునుడు—	పాండురాజు కుమారుడు,
విశారదుడు—	అర్జునుని ముఖ్యస్నేహితుడు
యోగిని—	చంద్రరేఖయును ఉలూచి యగ్ర చరికతై.
బ్రాహ్మణుడు—	రిపశ్యాలి.
చోరులు—	దొంగతనముచే బ్రతుకువారు.
ధర్మరాజు—	అజ్ఞానుని అన్నగారు.
మంత్రిలు—	ధర్మరాజునకు హితవుచెప్పువారు.

—స్త్రీలు.—

ఉలూచి—	సర్పరాజు కూతురు.
చంద్రరేఖ—	ఉలూచి పెద్దచరికతై.
సుగుణవతి—	రెండవ చరికతై.
మీనాక్షి—	ఉలూచి మూడవ చరికతై.

శుద్ధ పత్రిక

ఈ గ్రంథము జదువువాఁడే శుద్ధ పత్రికను బట్టి తప్పులను

సవరించుకొని చదువుకొనునది.

అక్షరములను బట్టి తప్పులను సవరించుకొని చదువుకొనునది.

పుట.	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
8	8	త	తమి
8	10	బాందు	బాంధు
9	8	నీపు	కీపు
15	16	పదహారు వన్నె బంగారమువలె	యింద్రనీల మువలె
15	17	నల్లబారి	తెల్లబారి
26	14	లేను	లేదు
30	3	డెందం	డెందం
34	1	మాన	మాని
35	19	బడచు	బడుచు
37	7	హరికట్టి	అరికట్టి
40	9	సూనుడ	సూనుడు
41	13	వదును	వదును

2

పుట. పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
41 14	లేచి	లేసి
42 8	తిరుగు	దిరుగు
44 8	దప్పుకా	దప్పుకా
45 6	తెలుసు	దెలుసు
47 5	పది	బది
50 7	చేసెద	సేసెద
50 12	నేనుం	నేను
51 13	పులక	బులక
52 3	చిల్క	సిల్క
53 2	వృద్ధుడగుటకును	వృద్ధుడగుటను
55 14	లోర్తు	లోర్తున్
62 9	చినే	చితే
64 1	గూర్మండ	గూర్మండ
65 2	చిలక	జిలక.

ప్ర లూ చీ వ రిణ య నాటకము.

నాంది

శా! శ్రీలక్ష్మీకుచసారసంబుల వయ్యి జెల్వొప్పగానిచ్చలు
నోలరిబద్వయమొడనా యనుభ్రమ్యూహాపించహర్షంబున
స్థలుల్నాచెడి నిత్యుడొద్యుడుహృషీ కేతుండుగారుణ్యు
స్సీలుండై నభవారి బోచునధిక శ్రీనంపదోక్తంబుగన్!

మూత్ర)——(తెరవంకజూచి)ఓయీ పారి పార్వతీశా!
మీయలంకారము బూర్పంబయ్యెనేని నీవాక్కపారిటు
రమ్ము-

నటుడు——యిదుగో వచ్చినాడ నేటి కేలపు-

మూత్ర)——నేటిరాత్రి వీరలసేమూ మనమోనందిం
వజేతుమని- యీనభానదులందరును- మన నాట్యశాలను
గూర్చి- డయచేసినారు- వీరలాతురకమాడ- వృత్తామ
తుని కోడి విజ్ఞప్తుని బ్రాణరక్షణచేయుమని ప్రార్థించి-మా

భగవంతుండేమియానతిచ్చునోయని- యాలోచించెడియ-
నుమిషులవలె- ననిమిషులై- మనవంక నెట్లు వీక్షింపుచు
న్నారో చూడుము-యిదియు మనలగురించియె-యేమన-ని
ది నూతననాటకమనియు మృదుమధురశైలి గలదనియు-పు
గాతనమునుంచి- సకలవిద్యావిశారదులగు- భట్టరాజు వం
శజప్రణీతంబనియు మనమిదివరకే తెలియజేసినాము-గను
క నాలస్యముకాదుక-నీ పులూచీపరిణయ నాటకరత్నమును
పక్రమించి- యీ సభ్యులనానందింపజేతము-

నటు—బాగు బాగు! నెంతచుక్కనగా సెలవిచ్చితి
రి- సరిగా నోట- మాట- రాని మనబోటుల మీమేటి వి
ద్వాంసుల- నెట్లు రంజింపజేయనోవుదుము-

సూత్ర—నీనట్లు వెరువనక్కరలేదు- యీ మహా
గుణులకు తనయులపై ప్రేమాతిశయముచే వారు బల్కెడి
పల్కుల తప్పులున్ననూ- గొన్నించనటుల- యీనూతననా
టకమార్దవంబు ముందు- మనచేతగాని మాటలు-వీరి హృ
దయగోచరమగునా-

నటు—యిది సరిగాని- యిక్కవిసింహుని నామా
దు- లెవ్వ-

సూత్ర—ఓయీ స్థాపకా- పోడశనుగంధవృత్త
మాలయను. హరిస్తవమందు—ఉత్పల—

ఉ॥ శ్రీ కణతీనివాసమగు శిష్యనివంశజుడన్ సుకీర్తిసం
దీపితసూర్యరాట్రియన్ తీమణిబుచ్చమకూర్మిపుత్రుడన్
నేపటుక బృహదు బహునేర్పరినారుషభట్టువంశల
క్ష్మీపతిరాజును గ్రహముచే మనువాడనువెంకటాఖ్యుడన్ ॥

అను పద్యములో- వారియింటిపేరు జనవనీని వారనిన్ని తండ్రి గుబ్బరాజు-తల్లి బుచ్చమాంబ-తనపేరు వెంకట్రామరాజు అనిన్ని తన మేనమామయగు ఆరువభట్టు లక్ష్మీపతిరాజు చేత తామందరు రక్షింపబడితిమనిన్ని యిక నొక పద్యమందు భట్లమకుటూరి నివాసుడననిన్ని వ్రాసుకొనుట నీకింకనూ దెలియదా?

నటు—(స్మృతినభినయించి) ఆహా! మరచితినిగాని యీయన కేక గర్భజనకు లేమైననూ గలరా?

నూత—బాగుబాగు! వీరరాజనెడి యగ్రజుండును పద్మరాజనే యనుదనుడును గలరు.

నటు—వారలేమైననూ ప్రసిద్ధులూ యప్రసిద్ధులూ.

నూత—చాలుచాలు నిఁదగ్రజుండు భీమబలుండును కృషిశాస్త్ర నేర్పరియు అను జన్ముడు దిట్టమగు పౌరాణికుండును. వీరలే గాక వీరి సాంప్రదాయకులందఱునూ నామకులుగాని యనామకులుగారు.

నటు—బాగుబాగు! యిక నొకపద్యము శేరివిచ్చితిరే- యదికూడ నాకణింపవలెనని మదీయాంతరం గంబుట్టిలూగుచున్నయది గావున ననుగ్రహింప వేడెద.

నూత—నాకును సంతోషమే యిందులకింతగా ప్రార్థింపవలెనా వినుము—

కవి! ముకుటూరిపురనివాసుడ!

నాకరింక పు కట్టమయిడ నగు నేను హరి!

మక విజన ప్రేమదంబుగ!

నొక యోడక మూల కృతిగ్గనోపగితిగొనుమా!

నటు— కాభావ! యీకవి యీనాటక మొక్క

ఁబాన యింకా గ్రంథాదులేవియైన రచియించెనా?

మాత్ర—అయ్యో! అలంకార సాంద్ర్యమగు కొం
డలరాయబిలాపమును మదర్శనచరిత్రమను శ్లేషకావ్యము
ను సావిత్రీసాఖ్యానము హరికథయు యీశ్వర కలక
ము వేశ్యాభరణమును జావలీలు మొదలగు గ్రంథములు చే
సినారు. యెంతో వయస్స! అన్నీ యిరువయ్య సంవత్సరము
లుండు నేడూ.

నటు—నరిసరి ఆలాగునా? అది పరిగ్రాని మీరు బ
హుదిత్రములగు యీనాటకతో ప్రస్తుతకార్యమును మ.
రచితిరి.

మాత్ర—కొనప్రశు. నభవాలు త్వరపడుచున్నా
రు గాన శిష్యునితోపాటు యీనాటక మూలరచన సభారంజ
కయత్నము చేయుదముకమ్ము.

(యద్దేయ్యి నమ్మ) మరచుచున్నారు.)

యిది ప్రసావన.

ప్ర లూ చీ ప రిణ య నాటకము .

ప్రథమాంకము

రంగము—ఋంద్రస్థానము

(అర్జునుడును విశారదుడును బ్రవేశించుచున్నారు.)

అర్జ—(విశారదునివలె జూచి) విశారదా! నాకిద్దినంబున నెద్దియూ తోచకున్నయది.

విశా—బృందారకాధిపనందనా యెందుచేత?

అర్జ—కలదర్పజనకుడగు దేవకీనందనుని బాండుదళ వానరంబులనుంచి పొందకుండుటచే

విశా—ఋందుల కేమిచేయుదము.

అర్జ—విశారదా! మన దేందానందులగు నెచ్చరి బృందంబులనొని యుద్ధానంబునకువని. యిచ్చకొలందీ యందందుల ముచ్చటింపవలెము. గాన పొందుకాండ్రునిలువుము.

విశా—రాజా మహాప్రసాదము. (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు)

(విశారదుడు మరికొందరు చెలికాండు) బ్రేవేసించుచు
న్నారు)

విశా—రాజశేఖరా! భవద్యాజ్ఞానువర్తుండనై చెలి
కాండ్రిగొనవచ్చితి.

అజ్ఞ—మహాసంతోషము.

లం॥

ఉ॥ ఓనఖులార నామనమునొక్కమనోహరముండిమిమ్ము

దీనుకురమ్మటంచతని, దీవ్రమె పంపితిమద్వనంబున!

స్థానురలీల నాటలును, బాటలు నాడిదగన్విహారముం!

జేసి బిరాననచ్చెదము, శీఘ్రమెరండు ముదంబుతోడు

చెలికాడు—

(తన్॥)

కం॥ ఓరాజమీయనుజ్ఞకు!

మారాడెదమయ్య మేముమాతోమీరల్!

యూరక చెప్పగవలెనా!

శోరిక వేంచేయుడయ్య, కోమలదేహి॥

రంగము పుద్వ్యానవనము

(అర్జునుడును విశారదుడును చెలికాండును బ్రేవేసించుచు
న్నారు)

అజ్ఞ—(చెలికాండ్రివంకజూచి) విశారదా! యీ

వనమైభవంబున నామనంబున ఘనంబగు ప్రమదంబు

జనించుచున్నయది. ఆహా! యీ కీర శారిక మయూర మరా

ళ కోవెల కలరవ కపోతంబుల సంకులధ్వని నాహృత్పంక

జరిబుగలంచు చుండెగదా.

విశా—ధనంబుమా! మనమనంబులు గలంగుటొక
ఘనంబగువంతా! కామకోధగోభమోహమదమా
త్సర్యాదివికారంబులను తనయదారాదులను పిడచి వనని
నమచిత్తులైన మునిపుంగవులే గలంగుదురు మనమనెంత?

ఉ॥ ముందరజూడు పార్థయదైమోదముచే నిటులేగుదెంచునీ
జందముజూచి నీగురుడునక్కగయాకనవీధిపైనియా
నందమలర్పదీపములనదృతిశక్తివహర్చెనాయనే
సందియముదృఢించు నహసనపెగల్పువల జూడుమిత్రమా

కీరవాహనుండు మీరి వారిజాక్షులపై దండెత్తుతరి చే
రువనుంచిన పిరంగిగుండులాయనుకోరిక బాడముచున్న నా
రింజపండులును భూరుహంబులను గ్రీరులు తీరిని కోపంబుల
నారాచంబులగొని శరీరంబుల దూరసేసుకొన రుధిరము
బారి చిన్నచిన్న క్షతములాయను కోరిక బాడముచున్న
మోదుగుపువ్వుల చారును పంకజాక్షుని పుత్రిండు శంకరు
ని జయించు బింకంబున వినర లోనికింజని రక్తపంకంబున
మునిగి తిరిగి వచ్చు తరి మేనిపైగల విభూడి నింకించెనా
యను శంకదోచుచున్న కేతకీకుసుమదళంబులా జూడుము

అజ—అహా! యెంత మనోహరముగానున్నవి-
చ॥ గనుమువిశారదాయి చటకామునిబారికినోర్వ లేకయా
వనితయనేక భంగులనువాంచనుగుండుచునుండె వేగమే

చనుమని బొన్న వృక్షవిటుచయ్యసలాగెడుతొర్పుకత్తెయొ
యళి మదిదోచుచున్నదడైయందపుతీగను జూడునెచ్చరీ॥

రాగం— జంజూటి— తాళం— యేకతాళం

ప॥ ఆరసాలమును గొంచవిశారద॥ యద్భుతమొదపుసుమీ॥
యహహా! యద్భుతమొదపుసుమీ॥ ధారుణీలారా॥
గినల్పు తాంబూళి॥ ద్యుతియనీ॥ ఆరా॥

(2) కమ్మనిబూగుత్తుల పైతేటులు॥ జమ్మనిమోయుటలా॥
తళరునిరవమ్మటంచ॥ కగచిల్చువిధమ్మునుండె॥ ఆ॥

(3) కోకోయనుచును రొదచేసెడియా॥ కోవెలతతిజూడన్॥
బొకకానా నాదులైన॥ బాండులుగా కుందురే॥ ఆ॥

నఖా! యానరోవరంబు పరిమళయుక్తంబులగు పద్యము
లకుశరణమై యిరవందుచు నలుదిక్కుల తరుచ్ఛాయలచే
చైత్రవై కాఘమాసంబులందైన చలిపుట్టించగల సామర్థ్యం
బుగల్గియున్నదిగదా! బలే! దీనిజూచుటచే నాడందంబు గో
విందునితో విహరించు నప్పటికంటె యానందంబు నొందు
చున్నయది.

విశా—రాజకేఖరా! యీచారువనంబెంతకాలంబు
జూచినను వింతగానే గాన్పించు గాన యాసురపొన్నల చెంద
తకుతేరి కించతొక్కలము విశ్రమింతము వేంచేయుండు—
అజ—అటులనే బోదము (అని నిష్క్రమించు
చున్నారు.)

(యోగిని ప్రవేశించుచున్నది.)

యోగిని—(అజ్ఞానానినడకు) శ్రీరస్తు. శుభ
మస్తు. స్థానముమృదు. ప్రేయసీప్రాంతరస్తు-

అజ్ఞా—(లేచి) జ్ఞానీ! యీ సిలగా ధైర్యము గూర్చు
కొనుము -

జ్ఞా॥ ఓ మహా! యీ రాల జన రోదధిదాటినటువలె రాలని
మృత్యుమునరాల బ్రహ్మమును గాంచగజాలినచ్చనురాల యీ
రామునిపువచ్చుచును గమ్యచనగము మేము మిక్కిలి
కోమలి సావనంబగుట కున్నది సంగతము మేలన్నది॥

మహాత్మా రాలా! యెచ్చటనుండిచ్చటికొచ్చుతియై నిశ్చ
యంబుగా వాక్కుచ్చజేడెను -

యోగి—గీ॥ నాగలోకంబునుండిట కేగుదెంచు

చున్న దానయ్యయటనొక్క సన్నతాం

జూచివచ్చిపార్థిన సంపుమీరి

నీకు గానకి తగునుముల్లోకవినుతి॥

అజ్ఞా—యే మేమిది.

కీ॥ శ్రీనరానందముగానా

గువలయ నేత్రికినిగల్గుకోమలమును, మా

ధపు భక్తురాల శీఘ్రమే

దవలియొగిందెల్పవమ్మదయతో మాకు॥

యోగిని.—

సీ॥ కాకతీరిన మేల్మీకాంచనశుభ్యంబు

ఆఁఁ లలామృగేహంబుడంబు!

భళిరయీషత్పుల్లపంక జంబులమీరు

లేమభింకంపుపాల్గిల్ల సారు!

తాకారరాకాశుధాంశుతోజోడల్మి

కాంతామతల్లిముఖంబుకల్మి!

యిలనవచిగురుటాకుల సౌష్ఠమునుగేరు

తరళాక్షిమృదుపదద్వయముతీరు॥

గీ॥ కొనుసింహంబుగన్నులుగలువరేకు

లఙ్ఘనాదేవిచెప్పుదునతివసాబగు

ధారుణీస్థలిలేరామితారిసములు

నారిగాదదిమర్దుచేకతారిగాని॥

అజ—యోగిసీ! యామాతంగ గామి నెవ్వనిగూ

త్తురై యుండును?

యోగి—బిడౌజనంబన! అయిరావత కుతోద్భవుం

డగు ధృతరాష్ట్రని పుత్రీక-

అజ—సిద్ధురాలా! యాతొయ్యలి నామంబెయ్యది?

యోగిని—విజయా! పులూచి యను పేరుచే నలుది

క్కుల ప్రఖ్యాతిగాంచె నిందుకులాభి చంద్రమా! యా

మందగామినికిని నీకును బొందుగల్గిన కందగ్ధరతీదేవుల

కొందుచేసి ప్రసన్నుని నొందజాలుదురు. హాహాహా. చందనబొమ్మయో మరుని సాయకమోయని డెందంబున సందియంబుగల్గు యాసుందరికి మిన్నలెందును గానరారు-

అడఁ—యోగిని! యా కమలనేత్రికి సముతం దును లేరని వక్కాణించితివి. దమయంతికన్ననూ నెక్కు జాయేమి-

యోగిని—

కళ్యాణి—ఆట—

కలువకంటికి తుల్యులీభువి గల్గు స్త్రీలలో లేగహా!

పలుకువెలదుకమగన్తై ననుభారమావినుతింపనూ॥

2 యిందువదన మరేంద్రపురిగల మందయానలకన్నదా!

నందగత్తనిగీర్తిజెందెను జంద్రనంశజయెందునూ॥

3 నీకుదానికి బొందుగల్గిన లోకమందరు మెచ్చునో! బా

కశాసన బుత్రియిందుల బద్ధమేమియు లేదుమీ॥

రాజా! నల్లచీమల చాలు జోలు బాలికామణి యారును పుల్లరవిందంబుల నుల్లఘించు పల్లవాధరి పాదయుగళంబు ను సంపెంగపువ్వుల సరకుగొనని యింతుబోడినాసికయును గువ్వలనుజూచి హేళనభావంబున నవ్వసాగుయా జవ్వనికు చయ్యగ్గంబును కుందంబులు తమకందంబునకు సరిగావని నిందించుచున్న యిందు ముఖరదనంబులును కుముదబాంధ పుండు తమకు నమముగాడని నిరసించు యా కామినియో

మను ఆహారాజశ్శేఖరం! యీభూమియందు కామాక్షేరికా
 బామలభించువాని భాగ్యమేమనిజెప్పుదు కాసిముత్ర భగవ
 దనుజ్జెల్లున్నదొ ధనంబనూ, నేపిచ్చేయుచున్నదాన(అని ని
 ష్క్రమించుచున్నది.)

అజ్ఞా—(అనలో) ఆహా! యట్టి యింతిలో కలుతు కే
 లిగూడని దస్మంబంశయు వృధాయై తోచుచున్నది. అ
 య్యయో! హృదయము కుదురదయ్యె యీ మరుశిక రం
 బులా చెలికాండ్రిన దెలిసి నేని నగుబాట్లనని గాన కొంచ
 ము దూరముకే గగ (అని విష్క్రమించుచున్నాడు)

స్త్రీ. చేడినితోపొందుగూడ లేకుంటినా

అన్య మేలనుబంధుజనమదేల

పరాతిసేయిభోగ్యోచానమృగకయున్న

స్థిరాలేలమంత్రీకేశసరులుసేల

కాంతరొనినువేట్కకొగలించకయున్న

భోజనంజేలనుభోగ మేల

కలికినీకుచగిరుల్ కరములకవరని

బ్రాణమేలనురాద్యపాలనేల

గీ॥ మక్కువేడేరనిన్ననా యక్కుడేర్చి

మెత్తుసగ్గనుబన్నుండి చిత్తమలర

నకటమరు కేళిదేలిలోలాడకున్న

లోక మేలను సుతపత్ని నీక మేల॥

అహా! కన్నీయూ! నీపేరు నే విన్నదిమొదలు నాహృద
యంబు నీ కుచహేమగిన్నుల సైతే నివాసముగా నున్నదిగదా?
దాళినాకెన్నడైనను గాన్పించువా లేదులేదు. నావంటి వా
నివా! యెన్ని నోములు నోచిన వానికి నీవంటి సన్నతాంగి
లభించుట—

నీ॥ కోకోయటంచును॥గోవెలగూయ గా

కలికిపిల్చితవంచు॥నులికిపడితి॥

నాలోలపల్లవం॥బాలోకసముపేసి

కాంతకై సన్నగచు॥భ్రాంతిపడితి॥

సతినుందరం॥బైస॥తను నేపీక్షించి

భామనీవేయంచు॥భ్రమనుగొంటి॥

పాలుపారవికసిగచు॥పుష్ప॥స్థలనాచి

పగతిస్తదనులంచు॥బట్టిబోతి॥

నీ॥ కఠినమిడనాడి గన్వంత॥కరుణబూను

మిరితి మోహంబుతోనుండ॥కంఠ మేలి॥

జాగు సేయంగబోక॥వే॥వేగవచ్చి

సన్నమన్నించు కూర్చితో॥సన్నతాంగి॥

బేహగ్ గాగం— అది— తాళం

నీరిగామిని నీమనమున॥ గఠినమూస కే॥

యీ తరిదధిశనమివ్వకున్న॥ దుఃఖజాలనే॥

2 తరళాక్షి రొన్నపై మది దగిలియున్నదె

నరగునవేంచేసి నన్నగరుణ నేలవే||

3 మదికుదరకన్నకై నే నెదురుచూచుచు

ముదితాయిట తిరుగుచుంటి ముద్దులియ్యవే||

ఔకారా! మారుండు కూర్చుండై యొకసారసపత్రింబు
నుదెరికి నేమపున మిక్కుటమైన భారపోసి సారంగంబును
నారిగాబూని చెరుకును విల్లుగాగొని కీరవాహనుండై గోరు
వశలను సేనతో కదనమున కేగుదేరి మీరి నేరమెన్నక
నారాచంబు నాయెద దూరనేసిపోయె. అయ్యయో! యెట్లు
తాళుదు? యీకంతునట్లుండనిమ్ము యింతవరకు గొంతు
గోతలమారియగు యీ వనంతుడే పొంతనన్నవాడు అక
ట! యీ మోహబాధ యెంతనినహింతు.

సీ॥ తరులారవనమత్త కరులారనావెత

దెల్పుడాకాంతతో తేటపడగ|

లతలారబద్ధిణితరులారవేగమే

నాగతిజెప్పరేభోగిసుతికు|

వన్నగవరులారపాలశకునులార

నాస్థితిదెల్పరేనాతితోడ|

కలరవగములారఖండరీటములార

నాచిహ్నదెల్పుదులూచితోడ|

గీ॥ గరుడ కోకిలశుక బక కాకఘూక!

శ్వేనచెటకమరాళాది శ్రేణులార

వృషభభల్లూక గోకర్మమృగములార

నాదువలపంతదెల్పుడా నాతితోడ॥

(విశారదుడు ప్రవేశించి తనలో)

విశా—అహ! యా యింద్ర! నందనుడు కందర్పు
బారిబడి యందందుల తిరుగుచున్నటుల తోచుచున్నయది
గాన నీచెలికాండ్ర! వనినె పంబుననీట్కొల్పి నేనతని పాలికిం
జని హింసపుబోధించివారించెద (అని అజ్ఞానుని సాన్నిధ్య
ముండేరి ప్రకాశముగా)

గీ॥ యిందు వంశజయొంటి నిట్టులిందు!

గుండ నేటికి యలసట జెంద నేల

పిలచినను మారుపలుకపు పిచ్చివాని

పగిదినటునిటు చూచెదు సాండుతనయ॥

రాజా! వనజవైరిని దిరస్కరించు వదనంబు వాడుటకును
వదహారవవన్నె బంగారమువలె పొదలుచుండెడి సతమలదే
హంబు నల్లబారి స్వేదంబుతో గూడుటకును గారణంబే
మి? అకటకటా—

నీ॥ రాజునై జన్మించి రవ్యంబుగా నేల

భూమిలేదని చింతబూనినావ!

మగి వానినై బుట్టిచగతులనిట్టింప

శక్తి లేదనిగుండసాగినావ!

యెవ్వనగాలాన బువ్విలుకేలికి

మగువలులేరినిచగచినావ!

యుత్సాహముకొలందిచుంచుకోసామమ్మలు

లేననుచునువిచారించినావ!

గీ॥ యేమితిక్కువచేతినుగోమలాంగి.

ధైర్యమిడినాడియుత్యగశ్చదైన్యమూని

దిరుగుటకు కారణంబేమిశేటపడిగ

జెప్పునేర్చిస్తునగోక్కోభ్రముగిను॥

అజః — విశారదా! యేమనిజచ్చును నేమియుగో

శున్నది నామాననంబు యోగినిచెప్పిన గామినిస్తద

గి కామబాధనలతోనై యీ కోహబాధనమున గుండునుం

దన సారా యువామాగ్నతో నాకామంబుదెల్పి పోకు

నల సామర్థ్యముగలవారెవ్వరు.

విశా — యింద్రుండనా!

గీ॥ యింతమాత్రపుపనికినై యతనొంద!

తగదునీవగిపురుషులు ధైర్యమిడచి

నిముషమున గొనివచ్చెదనీరజాక్షి

దిగులు సెందకునీమది శేవవినుతి॥

రాజకుల విభూషణా! ఘోరవైరుల దునుమాడి ముల్లో
కంబుల పేరుగాంచిన వీరుండవే- యిట్టి నీరసపుకార్యంబున
కీటీరుసరి దిగులొందనేల? చాలుచాలు. సీమనంబునగల కో
ర్కెను దీర్చుటకు భారంబునాది. గాన, పురంబున కేగి ఖే
దంబువిడచి మోదంబున హంసతూలికా తల్పంబున శయ
నించుము. పోదమురమ్ము

(అని నిష్క్రమింతుచున్నారు)

ఉలూచీ పరిణయ నాటకము.

ద్వితీయం క ము

అజఁ—(నిద్ర)సభినయించి) హాకాంత! హాకాంత!
(అని అటునిటు జూచును) ఔరారా! ఆత్మోయజాక్షి! యి
ప్పుడా నాచేయి పట్టుకులాగి మరల నేటు పోయెనో? దా ఆ
హా! యేమి యాశ్చర్యము. కాదుకాదు నన్ను వెరపించవలెన
ని యేమరుగునో డాగియుండవచ్చును-

(తెరలో)

బ్రాహ్మ—ఒరే ఒరే, దౌర్భాగ్యులార! హోమధే
నువురో, హోమధేనువురో, మీకు దండమైన పెరుతాను
యివ్వండి సుమా! యివ్వండిసుమా బ్రాహ్మణసామ్ము నప
హరిస్తే చస్తారు దౌర్భాగ్యులారా! (అని జంఘాలు పెరు
క్కో బోవును.)

సీ॥ హాదైవమాయంత యథా రాత్రీంబున

నన్ను రక్షించెడి నాధుడెవడు!

మాట్లాడకుండిన ముఖమున నున్నట్టి
 యజ్ఞంబునాగ బోనకటకర్మ!
 కువలయంబున నృపశోవులన్నిటిలో
 నాయావెదొరికవల్లముకూడ!
 యెచ్చటిదౌర్భాగ్యమృచ్చుతోయే తెలివి
 నాకొంపతీసిరిగోకవేద్య!

గీ॥ యేమిచేయుదునయ్య శ్రీరామరామ!

సన్నుజంపుకుపోయినామిన్నిపాట్లు

లేకపోనేమి చేయు దీరేయివేళ

నీవెదిక్కయననుబోవదేసవినుత॥

అజ్ఞ—(తనలో) ఆహా! యీరాత్రివేళ విపులముగా
 వడో విలపించుచున్నవాడు యారోధన నాకర్నముబడి
 యూరకుండుట శ్రీయధర్మంబుగాదు— (ప్రకాశముగా)
 అరే దౌర్భాగ్యికా! యారోధనంబుజేసెడి భూదేవుని నాన
 ముఖంబునకు దోట్కొని రమ్ము.

దౌవా—రాజా! మహాప్రసాదము.

(నిష్క్రమించుచున్నాడు)

దౌవా—ఓ భూసురోత్తమా! (అని పిలుచును)

బ్రాహ్మ—యెవరువారు యెవరువారు? (అని ము
 ఖముమీద చేసులుంచుకొనును)

దావా—యెవ్వరైతే నేమికాని విప్రీవర్యా! ధనండ్ల
యుండు మిమ్ముల క్షిప్రగతిందోట్కాని రమ్మని యానతి
చ్చెగాన రమ్మ పోవుదము-

బ్రాహ్మ—అజ్ఞానుడే రమ్మంటే శేనదృష్ట వంతు
డనే నడు నాయశా. (నిష్క్రమించుచున్నారు)

అజ్ఞ—(లేచి) భూదేవుడా ! నీవు రోదనంబుచే
యుటకు కారణంబేమో వక్కాణింపుము?

బ్రాహ్మ—వానవీ! దోసకారకలగు చోరులు నాక్కో
తుధేనువును ముచ్చిలి దీసుకొనిపోవుచున్న నే జూచి యనే
కవిధంబులపాధికన శేసినప్పటికీ విడువకే తెంచుచున్నవా
రు'గాన నామనవి విని వేగచని వారలబారిగొని నాయావు
నునాకొనంగుము. అజ్ఞనా! జితదుజ్జనా! (అనియేడ్చును)

అజ్ఞ—ద్విజవర్యా! వెరవకుండు నీధేనువును జెచ్చి
యిచ్చెక (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు)

చోరు—(తనలో) అరే! పవమానవేగంబున బా
ధివేంద్రుడెవడో మనల బట్టనుద్యుక్తుండైవచ్చుచున్నాడు.
నీవు జరావస్థచేపరుగిడంజాలవు గాన యీ ఖరవేరచెట్లలో
డాగుము(అని తనలో)దైవమా! వీనిని జూడ రణశూరునివలె
గాన్పించుచుండె నైనను బారిపోవుట పనిగాదు. కొంచము
ప్రగల్భ్యంబు జూపెద-

అజ్ఞా—

శా||యేరా యెవ్వడ వింత రాతిని భయంః జేపాటిపాటింపకన్ |
భోరున్ విపుని హామ భేనువును గొంపొయ్యేవుచీదుర్మతీ
వీరుండర్జునుడంచు బల్కు-పలుకుల్ విన్నావా లేడోకదా
నారాచమ్ముల పాలుగాక మొదవున్నాకిచ్చిపోపొమ్మురా||

అజ్ఞా—(యెడటకువచ్చి)

జంజాటి— అది— రాశం

నిలు నిలు నిలు పారిపోక! నీచవత్ నా!

నీచవత్ నా! నీచవత్ నా||ని||

చలమునబదునగు! ములుకులచేని!

న్నిలబడ వై చెద! నిచ్చటనీ!

తులువపనులు! సాగవునా! బలమునూడు! ఖలుడ నిలచిని

చోరు—

పారిపోనురార నీదు! పౌరుష మేమో!

పౌరుష మేమో! పౌరుష మేమో! ||పా||

ధీరుని బగిదియూ! సారెసారెకును!

గారులు వేలక! చేరుమునీ!

బీరమెంతో జూడకనే! బారిపోను రార కూర్||పా||

అజ్ఞా—

జడుపేమియులేక నిట్టి నడురాతిరిని

బుడమిదేవులను! యిడుములువెట్టుట!

నడవడిగాదని! దడయకను!

గడగిజ్జోమ తొడుకుబట్టి వడిగాపరుగిడుదువా||ని||

చోరు—

పరుగిడకుండానన్నిట! పట్టుకుందువా

కరమునగల! యీ ఖడ్గముచేయమ!

పురకంపియు నేబోయెదరా! తెరపుబట్టి

నరుగునాతొ! దురముసేయ! భరమురా||పా||

అజ్ఞ—

మనమణింతునీరీతిని! వదరుచుంటివా!

కదనమునందున! యెదిరిచినాతొ!

బెదరక నిలచిన! బీరముగా!

నిరునముతోడ! పదునుశరము! నెదనాటిం! తిడుగొనూడు||ని

చోరు—

పారమైనవాడనై తె! రారవేగమె!

చోరులయెచుటకు! చొరబడివచ్చితే!

కాలునిబురి బహు చేరువురా!

పాపోర! పాప లేవు! చేరువురము శీఘ్రమే||పా||

అజ్ఞ—అరేమరాత్మ! ధేనువునువిడచి నీప్రాణంబు

సుగాచుకొనిబామ్మ! లేనిచో నీమరణంబునిశ్చయమని నమ్ము

చోరు—రాజకులార్థమా! వట్టిమాటల ప్రయోజ

నంబేమి? నన్నునీవును నిన్ను నేనును బట్టుకొనిన నాగుట్టుగ

బ్రిగా తెలసును గాన శూరుడవైన రారాచూతము—

అజ్ఞ—ధృవకోకిలవృత్తం

సురలుగిన్నెరగుహ్యకాసుర, నూరులైననుబోరగా!

తరముగాకను బారిపోయిరి, దాచుకోతపప్రాణముల్!

చోరు—ధృవకోకిల వృత్తము

యిటుల మాటలు సెప్పినందున, యేమిలాభముగల్గునీ!

పతిమచూపిన మెచ్చినేసల, పారునావునొసంగెదన్ ||

అజ్ఞ—

సిరమునేటిదినంబునందొక, తీవ్రఖడ్గముచేతనిన్!

దగిసిప్పుపురంబుజేర్చెద, ధైర్యమీడకనిల్వరా||

చోరు—

దిటముబూని మనంబునిష్ఠపు, దేవతాళినివేడుకో!

కటికిచీకటివేళనిన్నిట, కత్తికిస్థలియిచ్చెదన్ ||

అజ్ఞ—పంచచామర

ఒరేయి రేయటంచు నిట్టు, లొక్కకీతిప్రేరదా!

దూర్మాశ్మజాలిబూనియింత, దూరమూరకుంటిరా!

ధిరాతలంబునన్ శిరంబు, ధైర్యమొప్పద్యంచెదన్!

బరాకులేక కాసుకోర, బాణమొచ్చెక్కురుడా||

చోరు—పంచచామర

పరాకులేదుగాని వట్టి, పౌరుషానికేమిలే!

నిరంతరంబు దొంగవృత్తి, నేర్పుగల్గియుండినే!

పరాజితారి వీరుడంచుసాటికెక్కినాడనీ!

పురంబుతోవబట్టివేగఘోరచావనేటికిన్॥

అర్జ—దురాత్మా! నిన్ను దృంచకవిడుచుటే దోషం
ముగాన చరాలున నీశిరంబు ధరణికింగూతనేసెద చూడుము
(అని జాటుపట్టుకొని)

సుగంధిపృథ్వుము—

వేరువకిలుల బ్రేలుచున్నవిడతనాదురాత్మనీ!

తరముగాదు నన్ను గెల్వదర్పముడిగినిల్వనా!

శరమునున్న ఖడ్గముననుగ్రక్కునన్ధరాస్థలిన్!

శిరమువ్రాలి పడగదృంతుసిద్ధమిదుగొఱుడరా॥

అజ్ఞ—(కత్తివినరును) చోరు—(భూమినిబడి త
చ్చును)

అజ్ఞ—భూసురోత్తమా! ధేనువునిగొని మీసా
నంబునకు వేంచేయుడు.

బ్రాహ్మ—అజ్ఞాన! నీ గటాక్షంబువలన నీయావు
నా గన్నులకగువడుట ప్రిప్తించెగాన మీకు శుభమయ్యె
డు నేబోయివచ్చెద- (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు)

అర్జ—(స్మృతినధినియించి తనలో) ఔరారా! యే
తమూర్ఖుడనైతిని యిక్కనైన యూరకుండుట ఊరగాదు
గాన నాయగ్రాండగు ధర్మరాజు నన్నిధికేతెంచి శరణు
జొచ్చెద- (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు)

గంగము— ధర్మరాజా నభ-

(ధర్మరాజాను ముక్కులును బ్ర) వేసిండుచున్నాడు.)

ధర్మ—మూర్ఖ! మనరాజ్యంబున బుడవిదేవులు
న్నాననంధ్యజప తప హాను వేదపాఠాదికృత్యంబులు సల్పు
చూ నిష్ఠాగరిష్ఠులై సుఖంబున నున్నవార లేకదా? రాజులు
సత్యంబేమరక నాను దాన భేద దండంబుల వేడి చతురోపా
యంబులు స్థలి యాగంబులు సేయించూ పిచ్చిలకు త్యాగం
బులోసంగుచు భద్రగ్రామం నున్నవార లేకదా? కిరాటుల
గులాచారంబులగు వ్యవసాయ వ్యవహార గోరక్షగాది కృ
త్యంబులందడకువగల్గి కిన్న రేతువ కన్న మిన్నధనంబార్జించి
సుఖంబున నున్నవార లేకదా? పాదోద్భవులు బాహ్యగా
ద్యగ్ర) జాతులదెస భక్తి శ్రద్ధలుగల్గి సుఖంబున మెలంగు
చున్నవార లేకదా?

మంత్రీ—రాజకేళిరా! భవదాజ్ఞానువర్తులై సుఖం
బుగానున్నవారలు-

(అజ్ఞానుడు ప్ర) వేసిండుచున్నాడు.)

అజ్ఞ—ధర్మజా! నమస్కారము (అని చేతులుచో
డించును.)

ధర్మ—అనుజా! సుఖభవ! సుఖభవ (అని కాగలం
చుకొనును)

అజ్ఞ—అగ్ర)జా! పాయశాకం తన గ్రీతుభేనువు

ను వోరులు గొనిపోవుచున్నారని విలపించుచుండ నేనొక
 నేరమునర్చితినన్నయా చిన్నతనపుచేష్టలు మన్నింపుము
 ధర్మ—అయ్యో! నీవంత కినుకజెందనేల? అటులనే
 మన్నించెద వక్కాణింపుము.

అజ్ఞ — ధర్మజా! మీరు బాంచాలితోనున్న నమ
 యంబున మన యాముఖాగారంబునకువచ్చి ధనుర్పాణంబు
 లుదెచ్చి యా తేక్కలికానివచ్చి గోవునుదెచ్చి భూమరు
 నికిచ్చితి గాన మున్నుచునలో నొకరితో నొక నంపత్సరము
 ద్రావడియుండుట మంచిదనిన్ని మనలో నొకరితోనున్న
 తరి నొకరు వెల్లిరేని ద్వాదశమాసంబులు దీర్ఘయాత్రచే
 యవలెననిన్ని నారదునిమోల నొడంబడితిమి గాన నాత
 ప్పుక్షమించి తీర్ఘయాత్రకు సెలవొనంగుము.

ధర్మ—వాసవీ! నీవు చేసినగార్యంబు భూమరపీ
 తికరంబుగాన లేకమైనను దోసంబులేను- వెరువనేటికి?

గీ॥ దేవరుషిమోల మనమట్లుదెల్పుకున్న!

నీవుచేసినగార్యంబు నెఱుగలేదు!

కూరులనుదృంచి విప్రులనేలుతరిని!

స్వల్పదోషంబులెన్నంగజనవునుమ్మి॥

అదియునుంగాక.

గీ॥ బాలురను గోగణంబులభామినులను

వృద్ధులను బ్రాహ్మణులనొకబుద్ధిలేని!

కోశముజెవడైన బాధలతోచుతనిని

ధర్మమిడచియ్యెనత్యంబుదప్పియైన

రక్షణంబు నొనర్చుట రాజనీతి

అజ్ఞా—మహారాజా! యైనను మహాబుధులమో
ల బలికినరీతి మెలగకుండుట భావ్యంబుగాదు. గాన నన్ను
గటాక్షించి సెలవొనంగుము.

ధర్మ—అనుజాయటులైన వెల్లి భద్రంబున రమ్మ

అజ్ఞా—అగ్రహ! పోయివచ్చెద-

ధర్మ—శుభమయ్యెడు

అజ్ఞా—(నిష్క్రమించుచున్నాడు)

విశా—(ప్రవేశించుచున్నాడు) (తనలో) అహ!

యీకవ్యధి యెవ్వరూ వెంటలేకుండగ నొంటిగాయాత్రకు
బోవుచున్నాడు నే వెళ్లకున్న యాపదల పొందగలడుగాన
పోయివచ్చెద (అని అజ్ఞానుని సమీపించి)

విశా—విజ్ఞానాధిపనందనా! నిన్నొక్క నిమిషమై
నను విడువజాలని నన్ను విడచిపోవుట మీ కుచితంబేగదా?

అజ్ఞా—మిత్రరత్నమా! యీమాటలమధ్య మర
చితిగాన పోయివచ్చెదమురమ్ము (అని నిష్క్రమించుచు
న్నాడు.)

రంగము-పుణ్యస్థలములు.

విశా—

గీ॥ చూడు మాదేవళంబుల సాగునహహ!

ఖచితనవరత్నములచేత, గ్రామిణుండ,
 గోవురంబులుమిన్నందుకొన్నవనుచు!
 మదిదలంతురుజూచిన, మనుజులెల్ల!

అజ్ఞా — ఆహా విశారదా! యీ దేవళంబుల కోమ
 అంబరయ నా దేహంబు పరవశత్వంబు నొందుచుండగదా
 యేమిచిత్రిము!

సీ! ఆసాలములుప్రాయిత్యభ్రమండలమంట!

మేముమాత్రమువెళ్ళలేమయనుచు!

నాదేవళంబులు, పబ్బమండలమంట

మేముమాత్రమువెళ్ళలేమయనుచు!

నాధ్వజస్తంభంబులర్కమండలమంట

మేముమాత్రమువెళ్ళలేమయనుచు!

నాగోవురంబులు, వేగమేవత్త

మండలంబాగినంటియుండెననగ!

గీ॥ బొదలుచున్నవి యెటువంటిభూరిపాప

నంఘమయిననుబాయునిస్సంశయముగ

మేలుభళమయబ్రహ్మనిర్మింపబోలు

గాక నీనుండతంబెట్లుగల్గుమిత్రి!

విశా — రాజా! చిత్తము చిత్తము. అటులనే దోష

చున్నవి గాని .

సీ॥ కాళేశ్వరంబునఁబయలుబడి
 కరకంఠపూజించిపరమభక్తి!
 దరువాతకంచనేఁబుగవరంబరుడెంచి
 వరదరాజులపాదఁననజయుగము!
 నతిభక్తి నర్పించియాపురంబిడనాడి
 తిరుపతి వెంకటేశ్వరులగొల్చి!
 శ్రీ శైలయాశుని సేవించి కడువేట్కు
 కాళీనివాసుని శ్వేతజూచి!

సీ॥ శ్వేతవాహనఘనయాత్రచేసి మిగుల!
 నలచటనుబొందియుంటిమి జలజనేత్ర
 శీఘ్రమేహాయి నిమ్మగఁజేరిదరిని
 విశ్రమింతము పదవయ్యవిజయవేగ!
 అజక—అవునాను జాలా శ్రమగానున్నది. అటు
 లనే బోవుదము-

(అని నిమ్మగమించుచున్నారు.)
 యిది విష్ణుంభము.

ఉలూచీవరిణయ నాటకము.

తృతీయాంకము.

రంగము—నాగలోకము (ఉలూచి ప్రవేశించుచున్నది.)

ఉలూచి—(తనలో) యింద్రతనయుని సుందరంబందరును జెప్పుకొనుచుండ విన నా దేందంబున మరుపుగా కయుండి కందర్పుబాధ హెచ్చ నా యగ్రచెలికత్తెయగు చంద్రశేఖను యోగిని వేషంబునబంపితి నింకనూ రాకుండగదా? దైవమా! నేనేమిసేయుదానను యీ విరహాగ్ని నెట్లు నిర్వహింతు(అని విరహతాప మభివయించుచున్నది.)

(మీనాక్షి, సుగుణవతి ప్రవేశించుచున్నారు.)

మీనా—

క॥ యింతినీవీతీరున!

జింతింపగ నేల మేముఁ చెంతనుగలుగ

న్నంతటికార్యం బైనను

గాంతాతీర్పంగగలముగ్రక్కునజెపుమా॥

కోమలీ! కాముని మామను క్రిందుచేయు నీమోము

కళ నసించుటకును గుండనంబుకంటె సుందరంబగు నీమేను
గ్రిందుటకును జక్కగా యక్కడగల సోయగం బక్కడగ
ల యవయవంబులు స్సక్కుటకును గతంబెడల తల్లి-

సుగుణవతి—

సీ॥ తలిరుబోణిరొబ్బి శతులకుముదమొప్ప
గృక్కున నాట్యంబుగరపవేమి!
సారస నేత్రిరోక్తీరంబులనుజరి
యింపుగా బల్కింపక వెందుచేత!
నబ్బాఘిరో పెంపుడంచలరమ్మని
జెలువొప్పనడకలు సెప్పనేమి!
గోరువంకలమూక చేరువనుచుకు
నతివవేడుక మాటలాడవేమి!

గీ॥ యెన్ని విధములపిలచిన నన్నిలాడి!
బల్కుకుంటివి యిదియేమి సాధమమ్మ
నీకు వందనమొనరింతు నిజమునాతో
నున్నదున్నట్లు చెప్పవేసన్నతాంగి॥

అయ్యయ్యో! మగువామనమిట్లారుకొనుట మంచి
గాదీ యిండుబోడి కేవలం సంభవించియున్నది యేవిధంబునై
నా యాబాధ తొలగించ నాలోచితమురావే కొమ్మా!

మీనా—అంగనా! రంగుచేతంగు బంగరుభూషణం
బులు ధరించక వనజంబును వంచనచేయు వదనంబున క
స్తూరిబెట్టక పరిమళయుక్తంబులగు ప్రసూనంబులు గచము
నధరియించక దరిలేని దుఃఖాబ్ధిని మునుగుచూ జేలుచూ ది
రుగాడుచుంటి విది యేమికర్మమే?

నుగు —

గీ॥ యిందులకుగతమెద్దియో మందయాన!

జొందరగ లేల్పకుంటివా తొడరుచేటు

జలబ నేత్తిరొదానికి వలనువడిన

గార్యమూహించగావలెకాంత చెవుమ!

పులూ — (వయ్యెదతోకన్నీరొత్తుకొనుచూ) మొల్ల
నుగంధులారా! నన్ను లరిపెట్టక నాయుల్లంబునగల కోర్కెదీ
ర్చెదమని కల్లవిడచి బాసలుసేసిన మెల్లగాచెప్పెద.

నుగు — అమ్మా! పులూచీ! అటులనే దీర్చెదము. వ
క్కాదించవే.

ఉలూ — కొమ్మా! యటులైన నిశ్చలచిత్తంబున
వినుము.

ఉ॥ కవ్వడి పెనినామనముగల్గుటచూచిదురాత్ముడైనయా

పుప్పుశరుండుగోధమున బొంగుచువాడిశిరింబుచేరిన

న్నొవ్వగ నేసిపోయనహా నూరుజోహారులు సేతుశీఘ్రమె

యెప్పకనైనవానిగొనియిచ్చినబ్రాణమునిల్చుజోవుడి

రెవాణులారా! యామారునిదెస నేజేసిన నెరములి

మి? శూరులైన విజయాదిపురుషులతో పోరానర్చి బీరము

చూపిన వీరుడనుపించుకొనునుగాని నావంటి నారీమనులనీ

గీతి ఘోరబాధలదోచిన శూరుడందురా కూరుడందురు

గాని? బౌరార!

ఉ॥ అక్కరొవానిగొట్టనఁజేయుగజేన్పుకు మోవివేడుక
న్నొక్కిరసంబుగోలుటమనోహరమీడెరగూడియుండుట
లైక్కిలి ముద్దుబెట్టుకొనఁజేకురు చేడియభాగ్యమెన్నగా
నిక్కపులోకవాసుడును నేరడు నాకు లభించునా చెల్లీ॥

యిందుముఖులారా! అందనిబండ్ల కాసించుగతి
యింద్రీయనయుని పొందుగోరియుంటి నెట్లుచేకూసు? నాయం
దు కూరిమిచే నా వారిజాతనుని నేరుపుగలనుచువుల జేరదీ
నుకురాగల శక్తిసంతులెవ్వరు అబ్బా! యీవిరహవేదనెట్లు
సహింతు? నాపొందుకత్తులలో పెద్దదగు చంద్రసఖయున్న
ను లెన్నగా నుండుగదా! దైవనూ!

ఫీల్వా — ఆట.

1 నేమీతోచకుండే! నామానాసంబూన॥

భామారొయికనే! యూపాయంబుగలదూ॥ వో॥

2 కామూమాకదీనూస్తే! తామారానాస్త్రములా!

నామీదనూరాకే నడుపుచున్నాడు॥ యే॥

3 అన్నన్నాబొగాలుచూ! నున్నాదిదేహమీ!

వెన్నేలాలోనిలచీ! యున్నామాతృమున॥

ఉ॥ అక్కటయెంతవుణ్యులొకదానరిభామనులాభసంజయు
స్మగ్గువతీరనిచ్చలును మన్మథకీడలు చేలియాడనా
దెక్కుడుభాగ్యమైనభువినింపుగ మర్త్యులలామనొందునీ
తక్కువసర్వపంశమునఁదైవమయెంచుకుప్రతిదయయో॥

గాకున్నను నన్యాసికి మానకమృతంభవించుగాని
భాగ్యహీనులకు యోగ్యపురుషులు లభింతురా (అని మో
ర్చపడును)

(చంద్ర)రేఖ ప్రవేశించుచున్నది)

చంద్ర—(ప్రలూచినిజూచి నోరు అయ్యోఅని కొ
ట్టుకొనును)

అమ్మలారా! మనరాణి సొమ్ములుంచుకొనక జీవిం
ప నమ్మతిలేనిదానివలె నానా వికారమ్ముల సొమ్మసిలుండు
టకు కారణంబేమే? (అని లేవనెత్తును.)

సుగు—అక్కా! నీవు చనినవానరంబుమొదలీభా
సురాంగి వానవిపైమదినిల్పి నిదురపోరంబుల నాశ లేక మే
ము పిలచిననూ బలుకక చంద్ర)రేఖా చంద్ర)రేఖాయని ఘ
డియకొక వందమారులు దపించుచుండెయిందుకుపాయంబె
ద్దియో యోచింపుడు-

చంద్ర—కలికీ! ఉల్కాచీ! నన్ను బంపియూ నిట్లు వి
చారింప కారణంబేమో? చెప్పు గల్గి!

ఉల్కా—(నేత్ర)ంబులు విప్పి పయ్యెడనొత్తుచు) చె
లీ! చంద్ర)రేఖా! నన్నిచ్చట విరహబాధకు దోచి యెచ్చ
టకే తెంచితివి? నాయిచ్చనుదీర్చి రక్షించువారెవ్వరే-(అ
ని కాగలించుకొని)

సీ॥ అతివరోవాసవిఘ్నాఙ్గోడవాసంబు
 గల్గునా యెపుడైనఁగాంతనాకు
 మోవిన్సొక్కిరసంబుద్రావెడిభాగ్యంబు
 గల్గునా యెపుడైనఁగాంతనాకు
 కోర్కెదీరగవానిఁకురువునగూర్చుండ
 గల్గునా యెపుడైనఁగాంతనాకు
 మక్కువతోనొక్కపక్కనుశయనించ
 గల్గునా యెపుడైనఁగాంతనాకు

గీ॥ ముదముతోడుత వానితోఁచుచుటించు

భాగ్యమెపుడైన గల్గునాభామనాకు
 నకటమారునిగేళిలోహయిగాను
 బాదలుచుండెడి సంపదబొందగలనె

చంద్రరేఖా! యిందునినిందించు వదనంబు కందర్పు
 నిక్రిందుచేయగల సుందరంబు దేవపాదపశాఖల చెగడు
 బాహువులును శరజన్ముని నిరసించు శక్తియు మేరువుకం
 టె మిక్కిటంబగు ధీరత్వంబును పరశురాముని దిరస్కరిం
 చు శరలాఘవంబునుగల్గి యింద్రనందనుం డిరవొందుచుం
 డెననివింటి వానిబొందు లభించకున్న యెందుకు జీవించుట

గీ॥ కన్నుమూసిన గలలోనఁగానబడచు
 నుండెనేచెలి యెంతఁగియుందున్లు
 విరహమగ్గలమాయెనువెలదియకట
 తాళజాలను నన్నే లతరియిదేనె

అక్కా! పార్థుడు హంసతూలికా తల్పమందున్న స
మయమందు తొలకరిమెరుపువలె తళతళ మెరయచూ వా
నికెల్ల నుండి తమాలపత్రంబుల చిలకల జట్టిచ్చుచూ గా
ధిలు సెప్పుకొనచు కిలకిల నవ్వుకొనుచుండుట పాప్తిం.
మాకలిమినెంచ పలుకువెలదుక మగనితరమా! భారతితర
మా! అరేయరే! యంతనై భవంబునావంటి యదృష్టహీను
రాలికా? కాదుకాదు. యెన్నినోములునోచిన గన్నియ యిట్టి
మున్నెభవంగా బడియుట! అయినను కొమ్మా! నిను న
ముక్తికొనియుంటి ఏదప నీనవృత్తి వచ్చినటుల కేయుము.

చంద్రి—కలికే! మున్న చిలకకా తుని ములుకులబా
ధచే గుండుచూ నాజలజనముని దోడి తెమ్మని సెలహంసం
నిన విచ్చేసితి నిపుడచ్చట కేగితినిని బట్టెడివేష మస్య
కలది.

ఉలూ—అరివా! నామతిమాలినమాటలకేమిగాని
గనకుకంబుగావి గోడితి కుంతీనుతు చెల్లిగిబు విన్నవించు
ము—

చంద్రి—ఉలూచీ! మునివేషంబుచే నాఘనులున్న
చోటునకు చనుదెంచి నిను చాలా వర్షించ నతండు విని మ
సము న్నిచ్చె మగ్నంబై తన హితులగూడి పురంబునకు చను
దెంచె. ఏదప విగ్నినశంబు సధికయాత్రలు సల్పుచూ గంగా
నదివలె ను కలగోగరించె మాగుండెముండెది మును

సీ॥ నీరజాక్షి గౌనీకు విజముగా దెల్పెద

విజయచరిత్ర గ్రంథం వేడుకలర.

ఘనపాపహరియశా, గంగానదీతీర

మునస్సిక తస్మిలంబుచనువేట్క.

సతిపావనంపుద, ర్భాసనంబులనిడి

కొమరోప్పనిరువురు, కూరుచుండి!

సద్విద్యనిందియ, సంఘంబు హరికట్టి

కడుభక్తి మోక్షమార్గము పట్టి!

గీ॥ యక్షులను చూసి భ్రామధ్యమందుదృష్టి

నొప్పుగానుంచి ముఖముల నూర్ధ్వమునకు

బెట్టి ఖేచరీముద్రను, బెట్టియుండ

జూచివచ్చితినే కొమ్మసాంపుమీర॥

అహ! యిదు రేఖా! సంతోషము, వాని సుందరం

పెట్టిన్ కోంచము విన్నవించి నాడెందం బానందం బొందించుము-

చంద్ర—తల్లీ! వక్కాణించెద శ్రవణానందముగా
నాకర్పింపుము.

సీ॥ నారీమణిరొక్కీడి, శూరతలెన్నగా

నతివరోయొకమాస, మా గదమ్మ!

యిలయందునాతని బలమునుపర్చింప

తా. మనో రామమనరామమనరామ ము.

కువలయాక్షిరవాన్విగుణములనెన్నగా
 పడతిరోవర్షంబు బట్టినమ్మ!
 మందయానరవాన్విసుందరంబెన్నగా
 నన్నన్నయొక్కయుగంబౌగదమ్మ!

గీ॥ తరుణిరోవేగిరించినవరుణమందు,
 చెప్పుటకు నెంతభారమో చెలియగనుము
 ధాతభారతి శేషులతరముగాదు
 పాలతిరోనాకు శక్యమౌపొగడనరుని॥

చ॥ కలువలమీరుకన్నలునుగమునిగేరెడు సోయగం
 బహా! జలజవిరోధిమోముమరు చాపముచూడగ
 భూయుగంబు శ్రీ! వలముగిగేలిచేయునలవాపవి
 గీ)వము మంజువాణినా! కలవియెవాని సుందరము
 నక్కట దెల్పగజాలనే చెలీ॥

యిందుముఖ! యామందరగిరిధరు పొందుకాని సుం
 దరంబెన్నవావంటి మందబుద్ధులకు తరమా కొమ్మా!

సుగు—యికనైనా భేదంబువిడచి మోదంబును
 దుమమ్మా-

ఉల్లా—ఆహా! నచ్చెలులారా! మూరుని కూర్చినా
 రాచంబులబే జీరబడిన యెద కలదాననై ఘోర బాధను
 (గుండుచూ నీరీతినున్నదానను మీరిట్లు వేరు శేయబోకుడి
 నూరు నమ్మస్కరంబులుచేసెద నూరకుండుడి చెలులారా!

సోగు—అయ్యో! యిదేమిచిత్త్రమే పిల్లితోక యె
డ్డుతోక్కితే యెలుకమీద పల్లకొరికినట్లు మామీద కం
డెర్రజేసెదవు చాలుచాలు (అని మూతితిర్చిప్పును)

ఉలూ—

శీ॥ హఠిరోనాకుగల్గిన బాధనేమి!

చూడకయె ణోపగించంగఁచేడిలార

తగదనుచు మీమనంబు లగ్ధలచరకట

దైవమాయెట్లు తాళుదీ తాపమునకు॥

(అని తలకొట్టుకొనును)

చంద్ర—సుందరాంగీ! నీవిట్లు గుండ నేల? నీడెందం
బునంగల నందియంబుదీ ర్చెడ యూరకుండుము. (అని కం
డ్లు తుడుచును)

ఉలూ—చంద్రారేఖా! నాపొందుకత్తులందరిలో నా
యందు ప్రేమకలదానవు నీవె తల్లీ. సంతోషము—

చంద్ర—తల్లీ! నీ వల్లరిచేయక నీయంతఃపురమున
మెల్లగా యుండుము. మేము మా గృహకృత్యంబుల కేగి
యిప్పుడే వచ్చెదము రమ్మ బోవుదము.
(అని చేతులుబట్టుకొని అందరూ నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ఉలూచీపరిణయ నాటకము.

చ తు ర్థాం క ము.

ఉలూ—(నిద్రాభీనయించి) హా వాసవీ! హా వాసవీ!
(యని లేచును)

(తనలో) ఔరా! యీవన్నెకాడు నాకన్నులగిగుప
డియు నన్నువిడనాడిపోయె కోపగించెనాయేవి ? కాదుకాదు!
నన్ను కంగారుపెట్ట నిన్ని చిన్నెలొనర్చుచూ యేచాటునో
డాగియున్నవాడు కాబోలును (అని చూచును)

గీ॥ యెన్నివిధములచింతించుచున్న నేమి

కార్యమున్నది ననుబ్రీతిగావనెవరు

గాననిమ్మగదరినింద్రసూనుడన్న

సన్నదెల్పెనునాకలచంద్రరేఖ॥

కావున యాత్రోవబట్టుకు చని యా మహానుభావు
ని కండ్లజూచెద- (అని నిష్క్రమించు చున్నది.)

రం గ ము—వ న ము.

ఔరా! యేలవచ్చితి? వెరవులేకయున్నను చెరవుగా
న్పించకుండ నేమిచేయుదాన—

కం॥ ఓకాంతుడ నీకైచని

గతిలో తోవదప్పి చిక్కులు వడినే

నీకాన గుందుచుండిన

రాకుండెను గరుణవిజయఃపవ్వంతైనన్ ||

అహ! యీ వననైభవం బెంత మనోహరముగా నున్నది.

సీ॥ దిగురుటాకులుసూడఁగనై రిపుత్రుని

బాదంబులాయనేభ్రహజనించు |

సంపెంగపువ్వులసాంపునువీక్షింప

వాసవినాసనిఁవాంచగల్గు |

నరటికంబంబులనరయగానర్జను

నూగువులాయనేయుహగల్గు |

పొన్నపుష్పంబులఁబోడిమిగనకరి

బొడ్డనిమదికోర్కెఁబొడమసాగు |

గీ॥ నహహ యీవననైభవంబరయనాకు |

నిదివరకుఁజెనూగుఁగుఁచును శరము

లేచి తెగటార్చుచుండేనేనేమిచేతు

నెందుకేతెంచి తొక్కొనేసొందులేక ||

అయ్యో! నేనేమి సేయుదానైనవమా?

ఉ॥ మారువిధాక ఘనతస్మిమామగు చంద్రునిగాతికాక

కుక్ గీరపుపల్కుముల్కులకుకేసలకేకలకున్మదాగియ్యూం

కారముకున్మరాశములగంతులకుందగనాదు చిత్తమా |

సీరజనై రివంతజనివిశ్వముచాయక నుండెనక్కటా ||

కంతునిచెంతజేరి నంతోమంబునన్మంతనంబును వింతగా కైవారంబులునల్పు గోరువంకల గగారమై అంబరంబునకెగసి రంభలవలె నాట్యంబులు నల్పుచూకుంభినిగల జనంబులకు హర్షంబుగల్గజేయు మయూరంబుల కునికిపట్టువనంతుని మంతనంబుచే గర్వింపి పాంధులైన గాగతల పంతలువెట్టి చింతాసాగరంబున దోయు కంతుని కెంతయూవాసంబైన యీ కాంతారంబున కేలనచ్చితి అయ్యో! నాముఖము తిరుగుచున్నది- (అని క్రింద మూర్ఛపడును)

రంగము— ఉలూచి అంతఃపురము.

(సుగుణవతి ప్రవేశించుచున్నది.) (అటూ యిటూ చూచి) యీమేడలో యెక్కడచూచినను జేడియ కనుపించకున్నది. యిది చూడ నేదోయొక చేరొడవియుగడ నచ్చును. అయినను చంద్రగేఖతో విన్నవించెద (చంద్రగేఖా! యని బిలచును.)

చంద్ర—యేమే చెలియలా! (అని వచ్చును.)

సుగు—అక్కా! వింటివటే. అయ్యయో! మాన కొక్క చేరొడవె. మానరాణి యెక్కడజూచినను గాన్పించక నొక్కజేయెక్కడ కేతెంచెనో తెలియకున్నది-

చంద్ర—సుగుణవతి! నిజమేనటమ్మా?

సుగు—నిజమేనమ్మ. నాబాట్టుతోడేసరి.

చంద్ర—అమ్మా! యంతటిరాగ యంతరాత్రివేళ
హంటరిని బోవుటకు తన స్వాంతం బెట్టొప్పెనె? అహహా!
(అని గడ్డము పట్టుకొనును.) చెలియలా! యిట్లూరుకొనుట
పాయంబు గాదు. గాన శీఘ్రంబుగా చని మన చెలికత్తు
గోట్కొని రమ్మ-

సుగు—అటులనేబోయెద(అని బోవుచున్నది.)

చంద్ర—గీ॥ యెంతసాహసివే చెలియింతరాత్రి!

వేళ నెట్లగుదెంచితి, వెరవులేక

రాయకన్నను గరిసమోరామనీమ

మనము నూహించనాహహా, మాహ్మ యోమో!

సుగు—కలికి! నీ శైలప్రప్రకార మీ నెలతల సోడ్డచ్చితి

చంద్ర—సఖ! మరరాణి జత లేక చనుదొచుట వింటిరట?

మీనా—సిక్క-మేనటమ్మ? (అని గడ్డము పట్టుకొనును.)

చంద్ర—చిజమేనమ్మ.

మీనా—గీ॥ యేమి ముచ్చిర్య మమ్మ, యోబ్రాహ్మనేసిరి!

జంటలేకున్న బయటికి, చనగ లేని

గాంత కిటువంటి ధైర్యంబు, గల్గుటరయ

నేమిచోచ దెటున్నదో, స్వామికరుణ!

చంద్ర—అమ్మలా రా! మెత్త జజ్జను బన్నుండుట
వీక్షించి యే కూర్మరై నా యెత్తుకుపోయె నా లేక నేనెన్ని
విధంబుల పొగ్గించినను-చెలికత్తులా వన్నెకానిదెచ్చి యా

స్వక పోయిగని మన్నపై కోపించి యేదైన నొక కూపంబున
దుమికెనా యేమి తెలియకున్నదమ్మ?

మీనా—అక్కా! కాదు కాదు! తప్పకుండా యేపు
రుషునో తగులుకు పోయినది.

సుగు—చాలు చాలు! తగులుకుపోదమన్నను యిం
తరాత్రినేళ అతాత్తుగా మొగులెక్కడ వత్తురమ్మా? నీ
మాటలెంతో పచ్చికలి.

చంద్ర—చెలియలారా! కనీ వినక మనము ఫలాసని నిశ్చి
యించుట పాతకంబు గానట్లనబో కెట్లే గెనో యోచింపుడు.
సుగు—అందరిలో పెద్దవు కుశల బుద్ధివి నీవే యోచింపుము.

చంద్ర—నారులారా! క్రితమా నీరజాక్షితో ధనం
జయుండు గిగానదే తీరంబున నివసించి యుండెనని ఎక్కా
ణించిత గాన నచ్చటికే విచ్చేసియుండనచ్చునని నామనంబు
న బాడముచున్నయది. గాన శీఘ్రం బే తెలియమురిండు—(అ
ని నిష్క్రమించుచున్నారు.)

రంగము—ఎనము.

చంద్ర—నీ! పాలతియ్యితో వనుగోయి నట్లున్నదే!

భూలుచునిడుపాదజాలమిదుగో॥

సుగు—నాతి యీమాగ్గాన నడచినట్లున్నదే!

టీలాడు కుచ్చిల్ల పోలికిదిగో॥

మీనా — వెలది యీ సరణిని వెళ్ళివట్టున్నదే!

విరులనునులుమాడ్కివినరెనివిగో!!

చంద్ర — చావయీ తెరవున చనిపట్టులున్నదే!

రన్నహారముదెగి నా)రెనిదుగో!

సీ॥ కాకె యీ బాటలన్నియు కలగదిరిగె!

తెలియకుండుట నేదని తెలుసుకొనము

సఖయ మేళితినుండెనో శంక రాజ్

వనితనుదుటను విధియెట్లు నా)సెనొక్కొ!!

సుగు — అచుగోయదుగో! నావిపినమందు మదిరా

క్షివిపించిపట్లు నాకణములకు వినబడుచున్నది-

చంద్ర — అబ్బే! వెలలు గూయుచున్నవి కాదు

కాదు-అలాగునేయున్నది గాన యీ రవంబును బట్టి జవంబున నడువ్రచి. (నిష్క్ర)ంచుచున్నాను)

మీనా — యింతవరకు రోదసము వినుపించి యిప్పుడు లేకుండ నేమ్మగమైనా కాజేసెనా లేక, మోర్చపోయెనా-

సుగు — అచుగోయదుగో! బండరాతిమీద పడియున్నది-

చంద్ర — అయ్యయ్యా! మొంతగతి సంభవించినమాటా!

సీ॥ పటుధయంకరసింహ భల్లూకియుతి కావ

సౌధమాయె నెనీకు చంద్రవిదన!

కటకటామిక్కిలి కరుణపాపాణంబు

పూలశయ్యానీకు శ్రీప్రభో!

జాబూకపద్ధార్కసాలాచివృక్షము

తైలకతులానీకుకలువకంటి!

ఘనభీకరంబైననవహన్నాలేసీకు

దీపంబులాయెనాద్విరదయాస!

గీ॥ యెన్ని జెప్పిన మామాటసున్నజేసి!

త్రాసమిడనాడి యధికంపుఛైర్యమూని

యేమికరత్రుంబె జతలేకనిట్టిసాంద్ర

వనములోబడియుండనీవ్రాలటమ్మ!

అమ్మా! ఉలూచీ! రంగుచెలంగు పాన్పుపై ఎరుగడు
దాన వీ గాళ్లపై బన్నుండుట నీ వ్రాతటే కొమ్మా(అని లే
వనెత్తును.)

సుగు—మత్స్యకంటి! మేమింత మంది నెచ్చెలుల
ముండ మమ్ముల గయచేసి నీయిచ్చ నచ్చినటుల యీదు
ర్గమ నసంబునకు వస్తుటుచితంబే కదా?

చంద్ర—నెలతా మమ్ము బాసినముష్ణును నిల్వ
లేనిదానవిట్లు నిరాదరణచేయుట నెనరేనటమ్మ. అయ్యో?
తోడులేకున్న మేడవెల్పలకు పోవ భయపడుచేడియపీగా
ధరాత్రంబున యెట్లెంచితివే అమ్మా! యెంతటిదానవే
సరి సరి. మంచిపనిజేసితివి. గాని మన మందిరులునకే తెం
తమురమ్ము- (అని చేతులుపట్టుకు నడిపించుచున్నారు.)

రంగము—అంతఃపురము.

చంద్ర—తల్లీ! యెందు కాయానపడెదవు? మెల్లగా గూర్చుండుము.

ఉలూ—చంద్ర! నాయందు ప్రేమకలదాన వైన యాబృందారకాధిపనందను దోడి తెచ్చినాకు డెంచానందంబుగల్గ జేసితివేని పదివేల వందనంబు లొనర్చెద నుందరీ నాదెన జాలిబూనుము.

గీ! కాంతరోవాని జూట్కుల గాంచకున్న!

నాదుమరణంబు నిజమనిన మృతవృత్తి

యతివగోనేను బ్రతుకుట హర్షమైన

మేఘనాదుని సుతునాడు మేడ జేర్చున!

చంద్ర—కన్నియా! నే నెన్నివిధంబుల పరిచర్యలు చేసినను కాయజబాధ దొలంగిప నుపాయంబు గాన్పించ కున్నయది. గాన యీ సుందరాంగుని దెచ్చెద. నీవు నీమం దిరంబులకు పోయి నిశ్చింతగానుండుము.

ఉలూ—తల్లీ! నీకు నూరు నమస్కారములు. శీఘ్రముగా గొని తెమ్ము.

చంద్ర—దేవీ! పోయివచ్చెద (అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

ఉలూ—చెలియలా! ముదంబున రమ్ము (అని అంబున నిష్క్రమింతురు)

ఉలూచీ పరిణయ నాటకము.

పంచమాంకము.

రంగము— గంగాతీరము.

చంద్ర—(తనలో) ఆహా! పార్థుండు భక్తచేత్రుని రచి మహాతపంబొనర్చుచున్నవాడు నాకిదియే మంచినమయంబుగానున్నయది గానయీ చొక్కుమందును జల్లెగా నిపోయెదె (అని చల్లును.)

(విశారదాజ్ఞానులు భూమిమీద పడుచురు.)

చంద్ర—నా మాయాబలంబున బుండ్లన్నని ఉలూచి మేడకు గొనిపోయెదను- (అని తీసుకుపోవును)

రంగము— ఉలూచి అంతఃపురము.

(చంద్ర) రేఖ పివేసించుచున్నది.)

చంద్ర—(తనలో) యిప్పుడును గనకపింఛున నుంచి ద్వారంబుకడనుండెద (అని యంచి ద్వారపారిశ్వము నుండును)

అజ్ఞా—అబ్బా! యెంతనిదురపోతిని (అని తేలి నబుదిక్కులు చూచి)

(తనలో) కం॥ ఎక్కడకానీ పురమది!

యెక్కడిదీరాజధాని యెక్కడిగంగా

యెక్కడ ఘనసాధంబిది

యక్కట యీ నెలపు కెట్టులరిగితి నొగదా

అహహా! యేమి యాశ్చర్యము! వసనగుడారంబు వి

డచి యీ నసిడిసాధంబున నివసించుటకు గతంబెద్దియను

దర్శనంబున గూర్చుండువాడ నీయదృఢత కనకపీఠంబున

గూర్చుండుటకు కారణంబేమి? గంగానది విడనాడి యీమం

గళకరపురంబు బ్రవేశించుటెట్లు? నాప్రాణమిత్తుడగు వి

శారదుడు గాన్పించక యీమానినీమణి గన్పించుటకు హే

తువెద్ది? ఔరా! ఎంతవిత! యేదోనకారులో మోసపుచ్చి

నను దీసుకువచ్చెగదా దైవమా?

సీ॥ ననుబయలేకను వెనువెంటవచ్చిన

యగ్నిలిమిత్తుజ్జేమా యెనొక్కొ-

మాతల్లి యితరులచే తనాగతివిన్న

నెంతగా మదివిచారించునొక్కొ-

నాలీల ధర్మజుండా లకించినతరి

ఘనవిచారంబెట్లుగడచునొక్కొ-

నాదెసవిసయుల్లో శ్రీరామభూతల

డెందంబు లేకీతిగుండునొక్కొ-

గీ॥ యెట్టులీచోటునుంచినే నేగు దెంచి

యెల్లవారికి భావుకంబులమందు

గలుగజేయంగనుప మేమిక్కామజనక

కృపనురక్షించు వేగ మేకృష్ణశరణు॥

(అని విచారించి)

ప్రకాశముగా ఓకాంతా! యొంటరినిగాచుకు నీవునాచెంత
నుండుటకు గతంబెద్ది? గంగాతీరంబుననున్న సన్నీ మంగళాక
రభవనంబు జేర్చినవారెవ్వరో యీసంగతి త్వరగాదెల్పు
ము లేనిచో నీ యుత్తమాంగంబు దుత్తునియలుచేసెద-

చంద్ర—సవ్యసాచీ! యీ లోకంబురగిలోకంబు
కొరివ్వుని ముద్దుకూతురగు ఉల్లూచి ఘనవార్ధ్యంబిది. యీ
మె సీపై పలుపునిలిపి పలుదెరంగుల తపించుచు నన్ను నిలు
వనియ్యక నీ సొలసజూచిరమ్మన యోగిని వేషంబున
నీకెలసకు వచ్చిన పొలతిని నేనుం గంగాతీరంబున నీవు
న్న సంగతివిని మాయంగన నిన్నరేయెల్ల సంగజబాధకు
లోనై బలుదెరంగుల చింతించుచూ తాళలేక జెచ్చెరగా
నిరమ్మని యాసతిచ్చిన నిన్నిటదెచ్చితి గాన కోపగించక
యీ కోకలవాణిని బాలింపుము-

అడక—ఆహాహా! (యని ముక్కుమీద వేళిలుంచి)

గీ॥ యింతఘోరంపుపని మది నేమిదలచి

జేసితివా నాకుచెప్పవే మోసకత్తి

కాంతనీమేచుముక్కముక్కలుగచేసి

కంకములకేను బడ్డ నెత్తుశంక లేక॥

కలిగి! నిన్ను ఖండించినను పాతకంబు లేదు-

గీ॥ పణతిగో లేశమాత్రంబుభయములేక!

సహహ యెంతగయాళివేళుధరాత్రి

నింతపనిజేసితివిగాననిపుడునిన్ను

నేమిచేసిన గిల్చిపంబెట్లుగల్గు

చంద్ర—చాలుచాలు! పట్టిదానికి తట్టుగాలియను
గీతి “రవ్వారట్టుగంగా నమ్మదిని బొట్టుపోగులూ పోలేర
మ్మవి, యనుసామెత మరుక్షణదావిలాసంబులు మీవిని నె
ట్టు నావీనా? (పో మామ్మా యని ఉలూచిని ముందరకు
తోయను)

(అజనుండట్లే చూచి) (తనలో)

శాభాష్! శాభాష్! తొలకరి మెరుపువలె తళితళ మెర
యుదు నున్న యీకలికిని వీక్షింప నాదేహము పులకరింపు
మన్నయది-

ఉ॥ మారుని మేనమామననుమానములేకను మీరుమోము
నయ్యారమువారి వాహములకందమునేరుపుకొప్పుతమ్ము!
లన్ గేరెడిహస్తముల్ హరినిగిందుగ చేసెడిమధ్యమానితా
మారుని బాణమోయనగమానినిగన్నడుచుండెనాహాహా॥

కందర్పుపత్నిని గ్రిందుచేయగల సుందరంబుతో నీ
మందయానను సృష్టించిన యిదిరాకొమరుని కాశలంబెం
కని గొనియాడుదు-

॥ బంధర వేణిశానివలె భాసిలుమోముకురంగవీక్షణ!
 లృంభుని భూషయారుచన జంబులు నేత్రములున్ రిధాంగ
 ముల్ | రంభ సమాన సుందరికి గమ్యపుచన్నులు చిల్కపల్కు
 లున్ | రంభలమీరు సూరువులు శామశరీరిని మెంచ శక్యమా

జౌరా! యీ పల్లవాధరిని వీక్షింప నా వల్లు రుట్లు
 మని యుల్లంబు తల్ల డిల్లుచుండె-

ఉ॥ కల్వలగుంపులజ్జముఖ కన్నులనీవికి నోడియగ్రిత!
 న్నిల్వగ లేక పోయి శుచి నీరమునంసున జొచ్చి ఘనము! న్వ
 ల్వల బాణకొమ్మనిజ వీక్షణలెత్తి నయంతకాలము! న్వల్వడ
 కు డితొండముల వెండియురాత్మల నిప్పెనత్కళన్ ||

భళా-యీజవ్వని సుందరంబెన్న నెవ్వరితరమాను?

(అని ప్రకాశముగా)

సీ॥ కొండలోక నకంపు గుండలో నీదుపా

లిందులో దెల్పువే నండయాన!

త్రమ్మలో తుమ్మెగల్ నిమ్మలో నీదువే

త్రమ్మలో దెల్పువే కొమ్మబ్రీతి!

క్షారమో పసిడి బంగారమో నీదుశ

రీరమో దెల్పువే వారిజాక్షి!

ఘనములో సుమనభ క్షణములో నీశిరో

ధనములో దెల్పువే వనజపాణి!

గీ॥ భలిభగ్ని యంతలలితనం పడఘటించి

యవనిసుజేయువిధి నేర్ప రానుగాని

మానిసిరత్నమనిపేరఁ మగ్నిజాయె

వృద్ధుడగుటకును దనసూక్ష్మజ్వలజ్వలము॥

అతివా! యధికవ్రయత్నంబుచేసిన హాస్యమున

కు దెప్పించిన కారణంబేమో జెచ్చెరనుచ్చరింపుము. నీ
భుంబుగా విచ్చేయనలెను.

ఉలూ.—(సిగ్గునభివ్రుంచి) వన్నెకాడా! నీచాది
త్రీలు విన్నదిమొదలు నీవు నాగన్నుల గట్టికట్టు గన్పించు
చుండ నే నన్నహారంబులుమాని మిన్న బాధలనొంది నిన్ని
ట దెప్పించితి నాకన్నుల కరునైనను దీరకుండా పోయెదవ
నుట న్యాయంబేకదా? నా నెచ్చెలిచే నిన్నును విచ్చేయు
టకే దెప్పించితివా? మన యిచ్చకొలంది ముచ్చటలాడుకొ
నుచు పచ్చలివిల్లుని కేళిదేలి యొక పక్షమైన నుండకపోయె
దనన్న నే బోవనిత్తునా?

అజ్ఞ—చాలు చాలారకుండుమా(అని తలదిరిప్పి)

గీ॥ తీర్థయాత్రీలు సేయుచు తియ్యపిలు

కేళిదేంగయక్తంబై కీరవాణి

వెరిభ్రమలను జెందెదఁ నేలనాకు

సమయమిదికాదు పోనిమ్ముజాగునలదు॥

యింత! యీతీరున కంతుకేళికిరమ్మని రంతులు వె
ట్టెదవు యెంతవెరివే! యీదీక్షయందట్టికృత్యంబులొనర్చి
న మోక్షాభంగంబుగాన బోవనిమ్ము

ఉలూ—ప్రాణేశ్వరా! కోవిచ్చిన నారి ననుసారుమ
నివిండుట మేరయేకదా?

గీ|| అప్పుడేసైన మృచ్చిల్లమైదనుగు|

హాకురుచ్చైన దానిభాంపలయు

కంటికింపైన గాంతితోననువలయు

బ్రతుకుదినముల మోక్షింబుల సహకారము||

అనెడి యూర్వోక్తిని వినుచుండెయు పోయెట్లు 7 న 20
పజేయుట ఘనతిగాదు

అజ్ఞ—యింత! నీవెంతగా చెప్పినను కంతు కేరిగూ
డుట కల్లయెగాన మారున చింపకుండుము (అని వెళ్లి పోవును)

జంజూటి—ఆది—తాళం.

ఉలూ—కోరీయున్న నారీమణుల! దూరానాడ మరగాదు!

సారాసాక్షాతాళబా! లనరగినగా! హాహాహా||

అజ్ఞ—చాలుచాలు బాలామారు! కేళీదేలవేళ గాదు!

లోలానేత్రి నాత్రా హేళకోళ మేలనే! నలనల లే||

ఉలూ—యెంతా వేడుచున్న నిను! మంతా ప్రేమలేకపోయె!

నింతకతినమూనదగున! గాంతిలపై హాహాహా||

అజ్ఞ—సుందరాంగీ యెదోమాయ! మందూ చేతిమూసపు

చ్చి! పొందూకానీతోనెడ! పుచ్చితివి సరిసరిలే||

ఉలూ—వన్నేకాడా యెన్న జెప్పిన! నిన్ను విడువజాలనన్ను!

జిన్నాబుచ్చిపోవుట కేయంబే! హాహాహా||

అయ్యో! పిశాచినలె నేనెన్నీవిధంబులవదించినను
పిడువకుంటివిగడె? కాంతా! నిన్నేమనువాడ నాఖర్మమెట్లు
న్నదో తెలియదు-

ఉల్లూ—సఖా! పరకాంతల గూడుట పాలెకంబని
బండ్డితులు వదించిరి పోసి యటులనేగానిమ్ము పరిణయం
బుగాని బణతిని నన్నే పురుషుని పన్నిగానియమింతువు? చా
లుచాలు!

నేహగ్—ఆది—తాళం.

ఉల్లూ—సందెయంబు జెందనేల! సరగునరారా!

, కుండరదస నీతోమలమరయగ!

డెందమాపలేరా! నందనమిదే!

యిందువంశ సింధు! చంద్రబోవరా! సందియ

అడక—యెందుకిట్టులాసింతువు! మందయానరో!

యందనిఫలముల కాసించినతరి! యందునదొర

కున! సుందరినా యందుకోర్కె! పొందుపరచి

నిందపొంద నియ్యకే || యెందు

ఉల్లూ—కర్ణపుదీరనొక్కసారి! కాగ్నిలిప్సరా!

కర్ణమపురుషనీ దరిజేరితిస! ప్నరమరసేయగ!

బరగదురా శరణాగత! నరులనేలు!

చిరుదుగల్గి యలరితొ || సం||

అజః—తగనిగోర్క తీర్చమనుట! మగువతః. శే!

వగలాడిరొమీవారలువిన్నను! మిగులహోయింపు డగునుసుమీ! సగమురాత్రిగ్రూమువేళ తగవులాడసాగనశే

పులూ—మనోహరా! పేరుకెక్కిన పీకుల ముచిమి తిరని వింటి నాతో పిరికిమాటలాడెదరేలా? అదియునుం గాక వడ్డించువాడు తనవాడైన వో కడబంతిచుండు మను సామిత నాకు హవ మై నీతో సరసంబులాడుకొనుచుండు దాన. నేనుండ నీకు భయంజేల.

ఉ! వాసవియెందుక్లిషణనుచంతలువెట్టుట మేలుగాగునీ! కోసమునే ప్రయాసనొకకోకిలవాణిని బంపితెచ్చితిన్! యాసనుదీర్చకే జనెదనంచును జేరములాడుచుంటివో! దోసముసంభవించుమి దూరముజూచుచువేగిరింపకన్ ప్రియా! నాకామంబు దీర్చక నేగితివేని గలుపంబునొందుట నిశ్చయంబు గాన నీమనంబు నాలోచింపుకు.

(అని నిష్క్రమించును)

అజః—(తనలో) ఔరా! నేనెన్నివిధంబుల చెప్పినను యీ కన్నీయ విడువ కున్నయది పోసి యీసమయంబున బోవుద హన్నను త్రోవదెలియకుండ దై పమా! నేనేమిసేయువాడ.

—హిందుస్తాని తోడి—ఆది తాళం—

వనజనేత్ర వగచరిత్ర! నిను భజించెదన్!

కనకవనన ససకుడాదిమునిమనాహ్లాదా! కా రూణీంచరా! వివియువినని యట్టులుండ! ఘనమెమురహరా॥ వనజ॥

జననమాది నీదుసేవ నల్పుచుంటిరా! పా నా బాస్య నా!

మనవివినన దేరదూర మననకనికరా॥వనజ॥

వారివాహ నీలదేహ కోరియుంటిరా! మా రా సుంద రా!

వేరుచేయతగదు బోవు! వినుధరాధరా॥వనజ॥

సుకాంతివృత్తం—నమోనమో?రమాపతీ క్షమించి దోష

మార్పరా॥మురహరా నామైరాలకించి యీసాధంబు దా

టుటకు తెరవెద్దియో తెలియజేయ వేడెద.

(ఉల్లూచి ప్రవేశించును)

ఉల్లూ—మానవేంద్రా! నామన వాలకించి నన్ను
మన్నించవుగదా. (అని ముద్దు పెట్టుకొనబోవును)

అర్జ—గీ॥ దగ్గరకురాకు పణతిరోధవృన్దిలిచి!

మాట చెప్పంగవలెగానిమోటవశువు!

రీతిమీదకువచ్చేవునీతిలేక!

యింక నిట్టులొసర్చితేభింకమఱతు॥

చీచీ! నీతిలేక మీదకు వచ్చితివేని నాచేతనున్న ఖడ్గం
బుచే నీ సిరంబు దెల్లనేసెద దవృన్దుండుము-

ఉల్లూ—అవు నాను! పూరిచి పెట్టినను పుట్టివంకే
జూచెననుసామిత అలరవిల్తునిగేళికి పలుకుదు రమ్మటంచు
బల్కుచున్న కొలందీ వలదనుచున్న నిన్ను వలసియుండుట
చేత నీతిమాలినదాననే.

జేహగ్గ—అది—తాళం.

ఉలూ—మగువలదృంచెడి! మగవాడవెరి!

త్యగువడుచుండెనురా! మజాగూచేయసలదూ

మరుని! జన్మామూచేయాకనిముష.

మాగలేను రమ్మటన్న! వాగెదవు॥మగు॥

అడక—చాలుచాలు! బాలరోనా!

జోలిసీకేటికి సరిసరి! పోపోవే! చా!

వీలూలేకమారు! కేళిదేలనొప్పకున్ననన్న!

లోలూనేసి! నీచుడన్న! లోలమటే॥చాలు॥

ఉలూ—మీసములేదుర! వాసవిసీకొగ!

కాసపడగనేలా! మీ!

దోసకారీ బ్రహ్మనిన్న! శొయ్యలీగచేయబూని!

మోసపోయి వురుషుని! జేసెనురా॥మగు॥

అడక—ధాతమరచినా! తరుణిరొజాణవు!

హేతువేమి మరువ! నీతిమాలి!

సన్ననీకు! ఖ్యాతిగాదు రమ్మటంచు!

భీతిలేక! రత్తికైపిలచెదవు॥చాలు॥

ఉలూ—

ఉ॥ గోవ్యములేకభామినులు, గూరిమిపూరుషులన్వరించిసా!

మీవ్యముజేరివేడినదమింపగచేతురె యెట్టివారలు

న్బ్రాహ్మవిమోహులైనతరి! బాసలుసేయుచుదీనవృత్తిచే

శోవ్యమువెట్లుచున్నవిడబాలుకాంతులునే నెరుంగుదున్!

అడఁ — నలతా! నీ వెన్నియైనను నేర్చినదానవే-

కం॥ గంగానదీతీరంబున!

సంగడి కాడేను నుండఁచతురతనన్నీ!

మంగళకరభవనంబున!

యంగనబంపింపచేసితిహయేమందున్!

కం॥ యింతటిదానవు గనుకనె!

బంతంబుననచ్చు సఖునిఁబాపియుననునీ!

మంతనము జేర్చుకొంటివి!

కాంతలమాయనుజయింపఁగలుగునెవినికిన్॥

ఉల్లా — కాంతా! యింతులమాయ జయింపరా

దు- జయింపరాదని వింతగా బల్కునేటికి? నీసంతసమున్న

చోటుకేగుము. నేనంతకంతబారి కోర్వ లేకయుంటినా

యేదైనా యొక గరళముమిగిలి యైననూ నివారించుకొని

యెద. (అని తెరలోనికి నిష్క్రమించును)

అడఁ — (తనలో) కటకటా! చనిపోవు నేమోకదా? యీ

బాలామణి యిచ్చవచ్చినటు లేలనియ్యకొనకుంటినిలయిన

ను గొంచెము కవాటము తీసిచూచెద (అని తెరయెత్తును)

జంఘాటి — ఆది — తాళం.

ఉల్లా — సరిసరిసరి! యెవ్వడవుర యీనిసి!

సమయమునిటులరు! దెంచితివి!

తరుణుల! మందిరములకును!

బురుషులురా! బరగునే॥సరి॥

నిలునిలు! మావారలతోదెప్పినీ!

బలుగర్వంబును! దొలగింతున్!

లలనలున్న గెలనుకేగ! చులకననుచు! దలచితే! నిల!

తగుతగురానీ! మొగము దొంగవలె!

నగుపడుచున్నది చూడగను! సగమురాత్రి!

మగువలకడ నగలువోయ! తగునురా! సరి!

శ్రీరాగం—ఆట—శాశ్వతం.

అజ్ఞ—(భయమునభినయించి) న్యాయముగాదే!

తోయజానేత్రిరో! న్యాయ! నీయెడనేశేసి!

స పాయములేదే! న్యాయ! ఏమెరుగని వానిబట్టి!

నీమందిరములోనా బెట్టి! రామా యపవాదగా!

య! భామా మంత్రితో చెల్లునే! న్యాయ!

పాపామను చూసేమది! నేనాటియుదాలాచిక!

కోపాదృష్టి నాపైనిక! జూపక బోవవే! న్యాయ!

ఉలూ—అజ్ఞనా! రక్షించను, సిక్షించను మీర!

టి రాజేంద్రులకు చెల్లునుగాని మేడలమధ్య బడియుండెడు
యాడుదానను నేనేమి చేయగలదాన—

అజ్ఞ—కాంతా! యిట్టిసమయంబున పొలతులకు
న్నవాడి పురుషులగుండునా? యుండనేరదు.

ఉలూ—

మ॥ సరిసీబాణతసంబునే నెరుగుదున్, సంతోషమాయెన్నో!
మరిగి శ్లోకం శాయబోయిమికని, మూర్తిలోధరిన్ గల్గితే!

తరుణిన్నే నననెంత దానగనుకన్, దాటోటువాక్యంబు లన్
నరిజేసేగము మేడ వెల్పులకునీ, జంఝూటముల్ సాగునే!

నీ నడవడంతయూ దెలసె. తడవుండిన బెడిదంబైన
 మర్యాదనంభవించు గాన నుడువులు విడచి యీ ఘడియ
 యందునే వెడలిపొమ్ము—

అచట—

మ॥ తరుణీమాటలకేమిగాని వినుతీర్థాదీక్ష చేబల్కువా!
 క్షరణిన్మామిమ్మ యాత్రీనెపమున్, చాలాశ్రీ మన్
బొందినీ! కొరకేగాదిటు లేగుదెంచితినినీ, కోపంబుచాలించి
నే! గురుకారుణ్యముచేత నీమనమునా, కుంధారబ్రాహ్మ్యే చెలీ!

వనితా! నేఘనప్రయాననొంది నినుగురించియేకదా?

సకలరాజ్యంబులూ దిరుగుచూ వచ్చితి—

బేహగ్గు—అది—తాళం.

ఉలూ—ముదితలనమ్మిన! మోసమటంచున్!

యెదగనుగొంటివి! యేటికిరా యీ!

మదిహీనపువాక్యములను! మరలబల్కుబోకురా!

చెలులను నమ్మగూడదని! పలుమరుబల్కియునీ

తెలివిహీనపు! మాటలేల! పోపొమ్ము॥

అచట—కలికిరొపొమ్మని! బల్కినంతనే!

జలకనబోవగ! జూతునటేనే!

చిలకరాతు బారినిబడి! చిక్కులొందుచుంటినే॥

పణి! నిను బడయుటకై యడవులంబడి కడు విడుము
లు వడుచూ విడువని మక్కువచే వచ్చిన నన్ను చిడుముడి
పెట్టుట నడవడిగాదు- కించతాలోచింపుము-

ఉల్లా—కం॥ మక్కువగలదనియూరకె!

పెక్కులువల్కుంగనేల, బేలనెనేనీ

టక్కురివేషము విరటుని

చక్కినిజనుగాని యిచట, సాగదువిజయా॥

అడక—

చ॥ నొంతలువల్కువాక్యముల, నేరముకించతు లేదుపూరుషా
వళిపెడవెత్తదోషమగు, వారలుసేసిన బుణ్యమేమిటో!
తెలియదు రెండుజాతులస, తీనివహంబెఘనంబుచూడనీ

యిలననిదోచు నామదికి, నెంతవిచిత్రమొకాలవై ఖరుల్
అంగనా! గంగానదియొడ్డునున్న నన్ను భంగపుచ్చి నీవంగ
డికత్తిచే దెప్పించి యంగజకేళికి రమ్మనుట నేరములేదుగా
ని వెరచుచూ వెరచుచూ కొంచము తలుపుతెరచుట దో
షమా? అంతమాత్రమున చోరుడను, జారుడను, కూరుడ
ను, వేషధారుడనున్నా? కాంతా! యెంతోవింతగానున్నది-
ఉల్లా—నీ! చోరుడన్నంతనే, జరచురమన నేల

పాలుముచ్చిలడెనీ, భావమరిది!

జారుండవననహం, కారంబురానేల

నసురనుగూడడే, యగ్రజండు!

కూర్మిరుండవన్నంతఁగోపంబునీ కేల
 కలుషుండుగాడెనీకర్నుడన్న!
 వేషధారుడవన్నఁగోపంబువడసేల

వినుబృహన్నలరూపుఁగొనవెనీవు!

గీ॥ వానుడేవాదినీబంధుఁవగఁమూనకు
 కలుగుగుణములే కలవన్నఁగతిఁమేల
 హితవులేనట్టి దినములఁనెంతమంచి
 భాషణములైన దప్పుకాఁఫల్గుణుండ!॥
 అజఁ—అట్లు కాదుకాదు!

సీ అతివనామాయవాఁక్యములలోబడి నెన్న
 మాయవేషుడనన్నఁమంచిదేను!
 సుదతి నీహృదయగుఱుఁసూరగానిడిమీద
 చోరుండవన్ననుఁశోభనంబె!

కలికి నీకుచములఁమలివెట్టగానిచ్చి
 కూర్మిరుండవన్నఁగుఱుకమేనె!
 మదనకేళిలనన్నుఁమన్నించి తరువార
 జారుండవన్ననుఁసమృద్ధంబె!

గీ॥ గాని నిష్టేత్తరంబుగాఁలేనిపోని
 హింససంభాషణలుసేయఁసేలనీదు!
 మేడచేరితిననిదూలఁనాడబోకు
 దండుగట్టుకునియ్యింటఁనుండబోను॥

కలికి! నీహుకులు కర్నంబులకు ములుకులై నాటుచున్న
ను చిలక కాళుగారిని బడుటచే చులకనై గోచుచున్నవి.
ఉలూ—కిరీటీ! యేమి యాశ్చర్యము!

క" పగకామినులనుగూడిన!

నరకంబని హృదయమందునాటినగుణు

మరు బారిపడుదువేనను!

వెరపించుటగాని నిజమెవెరిసెపాధా॥

అ॥

ను॥ కలికి! నెక్కమాటలింకననబోకన్ గమ్మవిల్కాచిహు
పులబారిస్పదద్రోయగోకుమిగులన్ బుణ్యస్థితై నామది
గ్గరిగోక్కెన్ సఫలంబు చేసినను సాగంగొలవేరిత్తమా
టలనేమున్నది యెందుకిట్లులనుదంత్రాత్వైవోకోమల్॥

ఉలూ—(సవ్వచూ) అవునెను! యెన్నికంతులుగో
సినను తన కంతియంత నొప్పిలేదను సామితనున్నది. నిన్ను
నే బ్రహ్మచిహు నీరుది చిన్నమంత్రెను గరిగెనా- అప్పుడు
నాకును యింతకష్టంబుగానున్నది-

అ॥—కలికి! యేమిటో వక్కాణించెదవుగాని నా
కు గాఢహృదయంబు లేదు-

సీ॥ మరుకేళిదేలరమ్మను వాక్యముకుగాక

నేరువాక్యంబుల వినవుచెవులు!

మిగుల మనోహరంబగు నీదురూపము
 క్కటిగాక నిక నేమిగనవుకనులు!
 మధురమైనట్టినియ్యధరమొక్కటిగాక
 కబళింపదేవంట్లకములనోరు!
 బింక మానీకుచుచంక జగులుగాక
 స్నేహిద్వయముదేనిబట్టబోదు!

గీ॥ యిట్టి నాతోడనీమదిగట్టివరచి
 బలుకుచున్నట్టివలుకులదలచిచూడ!
 బధిరునకుశం ఖమూదినిబగిదిగాదె
 భామచాలించునీదునంభాషణముల॥
 ఉలూ—కిరీటీ! నీవంత యస్వాధీనేంద్రియండవ
 య్యుంటివా?

క॥ మాటల తేటలు తేనె

సాటియు మధుమక్షికాళినవహ్మయమునీ

తోటిక భాషింపగనా

కేటికిని వలయుచోటికేగుము విజయా॥

అజ—కొమ్మా! మాటిమాటికీ పొమ్మనేబట్టుచుంటివే
 బేహగ్గు—ఆది—తాళం.

1 కాంతా నినునే గూడకుంటివా! గాల్పనయీదేహం
 బహహా! గాల్పన యీదేహం!

బింతి నీకుచ బంతులానిటువంత మూసకియ్యవే॥

2 మక్కువదీరా చెక్కుచురుక్కున నొక్కనియ్యె

భామా! చరాటున! నొక్కనియ్యె భామా!

యొక్కనిముష మోర్వజాల! చిక్కులానొందించకే

3 కలకటచాలా భ్రాంతినుంటి నన్నటులబోచెదవ్రా

చెలీ! నన్నటులబోచె దావ్రా!

కుటిలుడైన! గునుమశరుడు! పటిమజాపుచుండెనే!

4 పోని యావలకేగుడమన్నను! మానస మొప్పదుగా

సతీ! నా మానసమొప్పదుగా

ప్రాణమైన! బాయుదూనిను! చానవిడువ జాలనే!

5 కొమ్మానిన్నే నమ్మియుంటినే! గోపమువచ్చినను!

మనోహరి కోపము వచ్చినను!

బొమ్మటన్న! బోనురతికి! సమక్రతించి బోవవే!

సతీ! సేబ్రతుకుట హితవైన నా కుతుకంబుదీర్చుము-

లేనిచో నీ కోపంబునే నెరవేర్చుకొమ్ము.

(ఆని తల వాల్చును.)

కం॥ హృదయేశ యూరకేనిను!

బెదరించిన నేమిగల్గుభీతేలనునే

నిదిమొదలు నీదుసామ్మును

మధిగల్గిన యట్లానర్చుమారననికన్॥

వానవీ! నీకోపరమింత వ్రాయానపడి నీ ప్రాణంబు

లు పోవుట చూచుదాననా? నేను నియ్యధీనంబు నీ సమ్మతి
నచ్చింతులని జేసుకొనుము- (అని కొగలించు కొనును)

అనఁ—(గడ్డము పట్టి ముద్దుపెట్టుకొని)

సా॥ కాంతానేటికి నాదుతోర్కె కొనసాగన్ బ్రహ్మోత్సవం
గుని స్వాంతంబునగు గంగ చేసి మనలన్ సంగీతించి కల్ప
నే నెంతోధన్యుడనే మడీయవిభవం బేనుంచుదెల్పన్ భా॥
చింతాసాగనినాది యెట్లుబడితింజేహో ముదంబా॥

సుందరీ! యపరిమిత వైభవంబున ముందు నై నాహ
కంబొచ్చుకొందము- గాంధర్వవినాహంబుగా నిప్పుడు క
రాంకుంకంబుల మార్పుకొందమిటదెమ్ముయిదిగైకొమ్ము

(అని యంగరంబులు మార్పుకొని)

కోమలీ! యదుగో కుక్కుట ధ్వనులు వినబడుచు
న్నవి. జాగుచేసిన బాగులేదు- నేగ మే కీర్తాగృహంబున
జేగురమురమ్ము- (అని చెయ్యిబట్టుకులాగును.)

(నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ప్రియమైన
సంపూర్ణము
కృష్ణకృష్ణకృష్ణ